

08.02.2021

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**8 Şubat 2021
Pazartesi**

RESMİ GAZETE'DE BUGÜN

8 Şubat 2021 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

ATAMA KARARI

— Diyanet İşleri Başkanlığında Açık Bulunan Mushafları İnceleme ve Kıraat Kurulu Üyeliklerine, Hamza GÖKÇE, Salih AKYÜZ, Sedat AYDINLI ve Ferruh ŞEN'in Atanmaları Hakkında Karar (Karar: 2021/106)

YÖNETMELİKLER

- Adnan Menderes Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- İstinye Üniversitesi Uluslararası Sürdürülebilirlik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Nişantaşı Üniversitesi Finans, Ekonomi ve Politika Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Şırnak Üniversitesi Bitki Sağlığı Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği
- Yozgat Bozok Üniversitesi Deneysel Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

TMO'dan gıda fiyatlarındaki artışla mücadeleye destek

Toprak Mahsulleri Ofisi, gıda fiyatlarındaki artışla mücadele için besicilere uygun fiyatlı yem satıyor

Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürü Ahmet Güldal, gıda fiyatlarındaki artışla mücadeleye katkı sağlamak amacıyla besici ve yetiştiricilere uygun fiyatlarla mısır ve arpa satışı yaptıklarını belirtti.

Güldal, yem fiyatlarındaki artışa yönelik olarak alınan önlemlere ilişkin değerlendirmede bulundu.

Dünyada yem ham maddelerinin fiyatlarında ciddi artışlar olduğunu dile getiren Güldal, bu seyir ve kur farkından dolayı Türkiye'deki fiyatların da geçen yılın kasım ayına kadar artış gösterdiğini söyledi.

Güldal, kurun gerilemeye devam etmesi, yurt dışı piyasaların oturması, yeni hasat dönemine yaklaşılması, stokların yeterli olması gibi etmenlerin piyasayı biraz rahatlattığını belirterek şöyle devam etti:

"Ama Çin, Hindistan, Mısır, Suudi Arabistan gibi büyük alıcı ülkeler çok yüklü alımlar yaptılar. İhracatçı ülkeler de bu alımlar neticesinde fiyatlarını yükselterek satış yapma eğilimine girdi. Dünyada fiyatların artmasının en temel sebeplerinden birisi bu. Salgın ve kuraklık riskine karşı böyle bir eğilim mevcut. Herkes mümkün olduğu kadar uzun vadeli ihtiyacını görme peşinde. O da fiyatların artışına sebep oldu."

"Üreticinin maliyetini düşürüyoruz"

Yem ham maddelerinde fiyat artışlarının hayvancılıkla uğraşan besici ve yetiştiricileri daha az etkilemesi için uygun fiyatlarla mısır ve arpa satışı yaptıklarını belirten Güldal, "Doğrudan besici ve yetiştiricilere yem ham maddesi satarak regülasyon yapıyoruz. Özellikle arpa satışlarımızı 3 ay vadeli olarak üreticilerimize sunabiliyoruz. Hatta küçük üreticilerimizin de kolay yararlanmalarını sağlamak için üretici birlikleri üzerinden ve kredi kartıyla da kendilerine 3 aya kadar vadeli satışlar yapabiliyoruz." diye konuştu.

Güldal, üretici için yem maliyetini azalttıklarını vurgulayarak, "Çok uygun fiyatlarla, piyasada tonu 1650-1170 lira aralığında olan arpayı 1525 liradan satıyoruz." dedi.

Toplulaştırma ile 2 milyon metrekare arazi tarıma kazandırılacak

Tarım ve Orman Bakanlığı, 29 Ocak tarihinde çıkardığı yeni yönetmelik ile atıl durumda kalan tarım arazilerinin arazi sahiplerinin isteği doğrultusunda toplulaştırma hakkı getirdi. Böylece parçalandığı için boş duran 2 milyon metrekarelik arazinin tarımda değerlendirilmesi hedefleniyor.

Tarım ve Orman Bakanlığı, Türkiye genelinde parçalandığı için atıl halde duran 2 milyon metrekarelik tarım arazisi toplulaştırma ile yeniden tarıma kazandırıyor.

29 Ocak tarihinde Arazi Toplulaştırması ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Uygulama Yönetmeliğinde yapılan değişiklik kapsamında, arazi sahiplerinin talebi doğrultusunda toplulaştırma uygulaması yapılabilmesi mümkün hale getirildi. Uygulama kapsamında toplulaştırılan arazide ekim yapan kişiler en az üç yıl boyunca tarlalarda ürün yetiştirme şartı getirildi.

Türkiye'nin arsa/arazi alım, satım ve kiralamalarında hizmet veren uparazzi Genel Müdürü Hakan Erilkun, atıl arazilerin değerlendirilmesi amacıyla bugüne kadar sadece devlet tarafından gerçekleştirilen arazi toplulaştırması uygulaması ile artık bölgedeki arazi sahiplerinin talepleri doğrultusunda gerçekleştirilebileceğini söyledi.

Tarım üretimini yüzde 10 artıracak

Hakan Erilkun, bu uygulamanın hem tarımsal alanların verimi hem de nitelikli ekonomik büyüme açısından büyük önem taşıdığını, toplulaştırma uygulamasıyla kazanılacak alanların arsa arazi değerlerini en az yüzde 20 oranında artıracığını belirterek şunları söyledi: “Ülkemizde 24 milyon hektar büyüklüğünde işlenebilir arazinin 2 milyon metrekarelik bölümü atıl arazi niteliğinde bulunuyor. Bunun en önemli nedenlerinden biri büyüklüğü ve hukuksal sorunları bakımından toplulaştırma için sadece devlet müdahalesinin beklenmesidir. Yeni uygulama ile arazi sahiplerinin bölgedeki arazi sayısı ve payında yüzde 51’lik bir çoğunluğu sağlanmak kaydıyla başvurusu ile devletin toplulaştırma yapacak olması hem hakkaniyet hem toprakların değerlendirilmesi için çok büyük bir adımdır.”

Üç yıl boyunca işletme şartı var

Özellikle Batı Karadeniz bölgelerinde arazilerin çok fazla parçalandığını ifade eden Erilkun, “Yeni uygulama ile devlet bölgeye sulama kanalları yapacak. Toplulaştırma kapsamında araziye alacak kişi en az arazide üç yıl boyunca tarım yapacak ve yaptığı tarımı devlete bildirecek. Tarımdan elde edilen gelir tarla sahiplerine de verilecek.” dedi.

Arazi fiyatlarını yüzde 20 artıracak

Özellikle pandemi dönemiyle birlikte arsa arazi değerlerindeki hızlı yükselişin bu uygulama ile en az yüzde 20 oranında daha artacağını belirten Erilkun, sözlerini şu örneklerle destekledi: “Toprağa yatırım her zaman en çok kazandıran yatırımdır. İmarsız topraklar özellikle İstanbul’a yakın noktalarda büyük değer kazandı. Son 6 ayda Bursa, Kocaeli ve Kırklareli’nde yüzde 25 oranında yaşanan bu artış Edirne’de yüzde 46’ya, Balıkesir’de yüzde 56’ ya varmakta. Yapılan alımların büyük çoğunluğu da geleceğe yatırım amacı taşımakta. Toplulaştırmada yapılan bu düzenleme ile arazilerin kıymeti artacak, bu da en az yüzde 20 oranında yeni ve büyük bir fiyat artışını beraberinde getirecek.”

Yiyecek ve içecek sekt6r6ndeki işletmelere verilecek "ciro kaybı desteği" Resmi Gazete'de

Yiyecek ve içecek sekt6r6ndeki işletmelere yeni tip koronavir6s (Kovid-19) salgını dolayısıyla verilecek "ciro kaybı desteği" Resmi Gazete'de yayımlandı.

T6rkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın imzasıyla Resmi Gazete'de yayımlanan karara g6re, ciro kaybı desteği Ticaret Bakanlığı b6tesine konulacak 6denekten karşılanacak.

Bu destekten 2019'da ya da 6ncesinde başladığı işine devam eden ve 27 Ocak 2021 itibariyle faal m6kellefiyeti bulunan, 2019'da cirosu 3 milyon lira ve **altında** olup s6z konusu yıldıki cirosuna oranla 2020'deki cirosu y6zde 50 ve 6zeri azalan işletmeler faydalanacak.

Ciro kaybı desteği, tek seferde 6denmek 6zere 2 bin liradan az ve 40 bin liradan fazla olmamak kaydıyla 2020'deki ciroların 2019'daki cirolara g6re azalan tutarının y6zde 3'6 esas alınarak verilecek.

İşletme cirolarının tespitinde 27 Ocak itibarıyla 2019 ve 2020'deki vergilendirme d6nemlerine ilişkin olarak verilen Katma Değer Vergisi beyannameleri esas alınacak.

08.02.2021

Söz konusu tarihten sonra 2019 ve 2020 dönemlerine ilişkin verilen beyannameler, ciro hesaplamasında dikkatte alınmayacak.

Fazla veya yersiz ödendiği tespit edilen ciro kaybı desteği ödemeleri, 21/7/1953 tarihli ve 6183 Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun Hükümleri uyarınca vergi daireleri tarafından tahsil edilecek.

Ciro kaybı desteğine ilişkin başvuru süresi ile diğer usul ve esaslar Ticaret Bakanlığınca belirlenecek.

TOBB 69 yaşında

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıkloğlu, TOBB'un 69 yaşında olduğunu belirterek, aynı ruh ve heyecanla güçlü Türkiye ve güçlü ekonomi için çalışmaya devam ettiklerini bildirdi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıkloğlu, Twitter hesabından yaptığı paylaşımda, 15 Mart 1950'de kuruluş kanunu yürürlüğe giren, 6 Şubat 1952'de ilk genel kurulunu yapan TOBB'un, 7 Şubat 1952'de organ seçimlerini tamamlayarak fiilen hayata geçtiğini ifade etti.

Paylaşımında, TOBB'un ilk yönetim kurulu üyelerine yer veren Hisarcıkloğlu, birliğin kurucularını ve emeği geçenleri saygıyla ve minnetle yad etti.

Hisarcıkloğlu, "Dünden bugüne katkı veren herkesten Allah razı olsun. 69 yıl sonra aynı ruh, aynı heyecanla güçlü Türkiye ve güçlü ekonomi için çalışmaya devam ediyoruz." değerlendirmesinde bulundu.

Yerli Malı Belgesi sayısı yüzde 6,5 arttı

TOBB tarafından onaylanan Yerli Malı Belgesi sayısı, geçen yıl 2019'a göre yüzde 6,5'lik artış ile 16 bin 16'ya ulaştı. Bunların 10 bin 732'si yüksek ve orta-yüksek teknoloji düzeyinde, 4 bin 648'i ise orta-düşük ve düşük teknoloji düzeyinde oldu.

Geçen yıl düzenlenen Yerli Malı Belgesi sayısı yüzde 6,5 oranında arttı. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden (TOBB), yapılan açıklamaya göre, Yerli Malı Belgesi, Kamu İhale Kanunu'nun 63'üncü maddesi uyarınca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 13 Eylül 2014 tarihli 29118 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yerli Malı Tebliği kapsamında Birlik tarafından onaylanıyor.

Belge, kamu alımlarında yerli isteklilere yüzde 15 fiyat avantajı sağlarken, kamu yapım işlerinde, telekomünikasyon ve sigortacılık sektörlerinde de kullanılıyor.

Geçen yıl TOBB tarafından onaylanan Yerli Malı Belgesi, 2019 yılına göre yüzde 6,5'lik artış göstererek 16 bin 16'ya ulaştı. Bunların 10 bin 732'si yüksek ve orta-yüksek teknoloji düzeyinde, 4 bin 648'i ise orta-düşük ve düşük teknoloji düzeyinde oldu. 2019 yılında onaylanan 15 bin 37 Yerli Malı Belgesi'nin ise 9 bin 481'i yüksek ve orta-yüksek teknoloji düzeyinde, 4 bin 880'i orta-düşük ve düşük teknoloji düzeyindeydi.

En fazla Yerli Malı Belgesi İstanbul Sanayi Odası'nda

08.02.2021

2020 yılında onaylanan belgelerin 2 bin 716'sı İstanbul Sanayi Odası, 2 bin 82'si Ankara Sanayi Odası, 1438'i Ege Bölgesi Sanayi Odası, 594'ü Konya Sanayi Odası, 573'ü İstanbul Ticaret Odası, 563'ü Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası, 558'i Kocaeli Sanayi Odası, 411'i Bursa Ticaret ve Sanayi Odası tarafından düzenlendi.

Söz konusu belgelerin 368'i Ankara Ticaret Odası, 347'si Adana Sanayi Odası, 289'u Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası, 235'i Antalya Ticaret ve Sanayi Odası, 214'ü Konya Ticaret Odası, 198'i Mersin Ticaret ve Sanayi Odası tarafından onaylandı.

İstanbul, Ankara ve İzmir önde

2020 yılında onaylanan Yerli Malı belgelerinin 3 bin 290'ı İstanbul'da, 2 bin 465'i Ankara'da, 1622'si İzmir'de, 1246'sı Tekirdağ'da, 881'i Konya'da, 632'si Kocaeli'de, 546'sı Bursa'da, 434'ü Adana'da, 301'i Sakarya'da, 253'ü Mersin'de, 240'arı Antalya ve Gaziantep'te, 235'i Kayseri'de, 216'sı Balıkesir'de, 206'sı Eskişehir'de düzenlendi.

TOBB YK Üyesi Matlı: Gıda fiyat artışlarında temel sebepler göz ardı edilmemeli

TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Matlı, "Haksız fiyat artışlarıyla hiç kuşkusuz mücadele edilmeli ancak temel sebepler de göz ardı edilmemeli. Artan emtia fiyatları, merkez bankalarının para basması, ülkelerin aşırı stoklama yoluna gitmesi, kuraklık, lojistik, ambalajlama ve geri kazanım katılım payıyla gelen ilave maliyetler tarımsal ürünlerde yüzde 30 ile yüzde 100 oranında artışlara sebep oldu." dedi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Tarım Meclisi toplantısında gıda fiyatları ve denetimler değerlendirildi.

Bursa Ticaret Borsasından yapılan açıklamaya göre, Tarım Meclisi'nden sorumlu TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve Bursa Ticaret Borsası Başkanı Özer Matlı, Meclis Başkanı Murat Ülkü Karakuş başkanlığında yapılan çevrimiçi toplantıda, yeni tip koronavirüs salgını döneminde gıda fiyatlarının sadece Türkiye'de değil tüm dünyada artış gösterdiğini ifade etti.

Türkiye'de mevsimsel etkiler ve girdi maliyetlerindeki artışların fiyatların yükselmesinde etkili olduğunu bildiren Matlı, şu değerlendirmede bulundu:

"Bunun sonucunda da sebze, meyve, yağ ve bakliyat gibi ürünlere büyük oranda zamlar yapıldı. Haksız fiyat artışlarıyla hiç kuşkusuz mücadele edilmeli ancak temel

sebepler de göz ardı edilmemeli. Dünyada artan emtia fiyatları, dünya merkez bankalarının para basması, ülkelerin aşırı stoklama yoluna gitmesi, kuraklık sonucu artan arz-talep dengesizliği, lojistik, ambalajlama ve geri kazanım katılım payıyla gelen ilave maliyetler tarımsal ürünlerde yüzde 30 ile yüzde 100 oranında ciddi fiyat artışlarına sebep olmuştur. Öyle ki temmuz ayında 180 dolar civarında olan mısırın tonu, bugün 300 dolara yaklaşmış durumda. Yine özellikle ay çekirdeğinde sezon başında 2 bin 200 lira fiyat beklenirken, harmanda fiyat 3 bin 800-4 bin lira olarak gerçekleşti. Bu nedenle öncelikle yapmamız gereken, günü kurtaracak çözümler üretmek yerine mevcut sorunlarımızın çözümüne yönelik üretim planlaması ve sonucunda uzun vadeli tarım politikaları oluşturmaktır."

Matlı, tüm sektör paydaşlarından gelecek çözüm önerilerinin, Merkez Bankası ve ilgili bakanlıklara iletilmek üzere TOBB yönetimine bir rapor halinde sunulacağını belirterek şunları kaydetti:

"Gıda fiyatlarındaki dengesizliğin önüne geçilmesini sağlayacak olan tarımsal üretimin artırılması ve verimli hale getirilmesi için öncelikle iyi tarım uygulamalarının geliştirilmesi, üreticimizin tarımsal emeklerini güvence altına alan Tarım Sigortaları Sistemi'nin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, tarımsal üretimde mazot, gübre, ilaç başta olmak üzere girdi maliyetlerindeki Özel Tüketim Vergisi ile gıda maddelerindeki Katma Değer Vergisi oranının düşürülmesi, tarımda kullanılan elektriğin tarımsal destekleme kapsamına alınması gibi bir dizi tedbirleri içeren önerilerimizi, Merkez Bankası ve ilgili bakanlıklara ileterek, önümüzdeki günlerde düzenlenecek toplantılarla sorunların çözümü noktasındaki çalışmalarımızı çok yoğun bir şekilde sürdüreceğiz."

"Kur düşünce fiyatlar neden düşmedi" sorusunun yanıtı bu tabloda

Dolar ve Euro gerilerken, marketlerdeki etiketlerin fiyatı artıyor. "Kur düşünce fiyatlar neden düşmedi" sorusuna yanıt ise böyle geldi: "Bünyeye zehir öyle bir girmiş ki..."

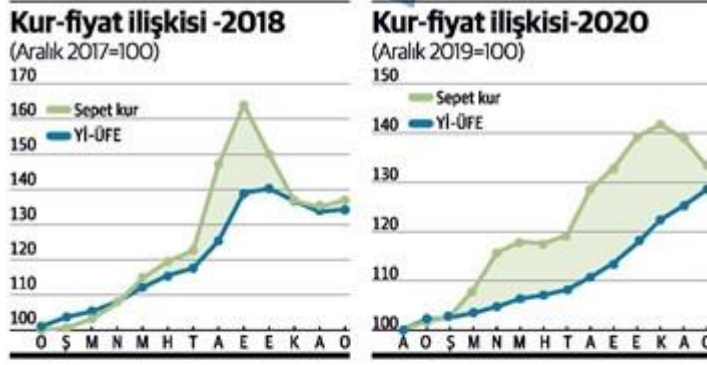

Dünya gazetesi yazarı Alaattin Aktaş, bugünkü köşesinde, "**Kur düşünce fiyatlar niye mi düşmüyor; yanıt bu grafikte!**" başlıklı bir yazı kaleme aldı. Aktaş, son dönemde sıklıkla gündeme gelen konuyu, grafikle anlattı.

"Bünyeye zehir öyle bir girmiş ki, bu kolay kolay atılamaz. Dolayısıyla kur düştü diye fiyatlar öyle hemen gerilemez" diyen Aktaş, zehri atmanın kolay olmadığını vurgularken, **"Önce bu gerçeği kabul etmek gerek. Döviz kuru, fiyat oluşumundaki etkenlerden yalnızca biri. Faiz oranı var, hammadde fiyatları var, uluslararası düzeydeki emtia fiyatları var..."** dedi.

2018 ile 2020 yıllarını kıyaslayan Aktaş, 2020 yılı için, şu ifadeleri kullandı:

"Kur ve fiyat artışı mart ayıyla birlikte ayrışmaya başlıyor. Marttan bu yılın ocak ayına kadar on bir ay geçmiş; kur ve fiyat artışı endeksi bir daha hiç kavuşmamış(!), kur hep yukarıda seyrediyor. Bünyeye sürekli zehir enjekte ediliyor. Sepet kur iki aydır geriliyor gerilemesine ama önceki dönemlerden kur kaynaklı öyle bir maliyet tortusu birikmiş ki, bunu bünyeden atmak hiç kolay olacağı benzemiyor."

Sepet kur ve Yİ-ÜFE'de iki tipik yıl... (Aylık değişim oranları-%)

	2018		2020	
	Sepet kur	Yİ-ÜFE	Sepet kur	Yİ-ÜFE
Ocak	-0,44	0,99	1,42	1,84
Şubat	1,05	2,68	1,16	0,48
Mart	2,55	1,54	5,26	0,87
Nisan	4,29	2,60	7,01	1,28
Mayıs	6,62	3,79	1,94	1,54
Haziran	4,14	3,03	-0,28	0,69
Temmuz	2,57	1,77	1,39	1,02
Ağustos	19,85	6,60	7,88	2,35
Eylül	11,79	10,88	3,42	2,65
Ekim	-8,63	0,91	4,76	3,55
Kasım	-8,90	-2,53	1,82	4,08
Aralık	-1,17	-2,22	-2,03	2,36
Ocak(*)	1,38	0,45	-4,11	2,66

(*) İlgili yılları izleyen ocak, yani 2019 ve 2021'in ocak ayı.

"Dolayısıyla faiz artırıldı ve bu sayede kur düştü, diye hiç kimse fiyatların da aynı hızda geri geleceğini beklemezin" diye belirten Aktaş, "Çünkü kuru geri çekebilmek için zamanında artırılmadığı için şimdi yüksek tutulan ve uzun süre öyle kalacağı anlaşılan faizden kaynaklanan bir zehir vücuda yavaş yavaş nüfuz ediyor. Yani sonuçta dengeyi bir türlü tutturamıyoruz" dedi.

İndirim için kamu örneğini veren Aktaş, "Kamu; kur düşünce bazı fiyat ayarlamalarına gidemez mi? Kur düşünce fiyatların gerilemesi söz konusu olabiliyorsa kamu buna öncülük edemez mi? Kuşkusuz edebilir ama ayçiçek yağıyla değil!" derken, kurdan etkilenmeyen doğalgazda indirimde gidilmesi gerektiğini söyledi.

Alaattin Aktaş'ın yazısı şöyle:

"Sepet kur ve Yİ-ÜFE'de zincirleme endeks son on bir aydır kurun fiyatların üstünde gittiğini gösteriyor. Bünyeye zehir öyle bir girmiş ki, bu kolay kolay atılamaz. Dolayısıyla kur düştü diye fiyatlar öyle hemen gerilemez.

Ama kur düşüşünü fırsata çevirmek kamunun elinde. Madem doğalgazı uzun vadeli anlaşmalarla alıyoruz ve fiyat oynaklıklarından etkilenmiyoruz, kur düştüğüne göre doğalgaz fiyatı pekala aşağı çekilebilir.

08.02.2021

Dolar 8.50'den neredeyse 7'ye, euro 10'dan 8.50'ye döndü. Döviz rekor düzeylere çıkarken fiyatlar da hızla arttı; ne var ki kur gerilerken fiyatlarda aynı doğrultuda bir hareket görülmedi. Hatta fiyatların bırakın gerilemeyi, artmaya devam ettiği dikkat çekti.

Bu durumu nasıl izah edeceğiz?

"Kur gerekçesi ortadan kalktı ama fiyatlar bir türlü aşağı gelmiyor, bu iş aleminin de gözü bir türlü doymuyor ki" demek biraz işin kolaycılığına kaçmak değil mi?

Sanki ortada şöyle bir tablo var da:

"Talep inanılmaz canlı, etiketi ne yaparsan yap her şey kapış kapış gidiyor, fırsattan istifade etmek isteyenler de zam üstüne zam yapıyor!"

Türkiye'nin tablosu, ekonominin şu anki gerçeği bu mu yani!

Zehri atmak kolay değil.

Önce bu gerçeği kabul etmek gerek. Döviz kuru, fiyat oluşumundaki etkenlerden yalnızca biri. Faiz oranı var, hammadde fiyatları var, uluslararası düzeydeki emtia fiyatları var...

Ama bugün yalnızca döviz cephesinden bakacak ve kur hareketi ile de Yİ-ÜFE'deki değişimi karşılaştıracamız.

2020'de başlayan ve bu yıl da devam eden döviz ve Yİ-ÜFE kıyaslamasında, zaman zaman benzer bir tablonun oluştuğu 2018'e işaret ediliyor. 2018'de de rahip krizini yaşanırken "faizi artırmama politikası" izlenmek suretiyle kurun füze gibi tırmanmasına yol açılmış, gelişmeler bir süre "Bize bir şey olmaz" diye izlendikten sonra rekor faiz artırımını gelmişti.

2020 bir anlamda 2018'in tekrarı gibi. Bir anlamda, çünkü geçen yıl da kur çok yükseldi ve ardından gelen faiz artışıyla bu tırmanış durdu ve gerileme başladı ama eğilim 2018'den aslında bayağı farklı.

Yazımızda 2018 ve 2020'nin sepet kur ve Yİ-ÜFE değişimini zincirleme endeks haline getirdiğimiz grafikler yer alıyor. Bir önceki yılın aralık ayında 100 olan endeks, 2018 ve 2020'de nasıl seyretmiş ve bir sonraki yılın ocak ayına nasıl sarkmış...

2018 ve 2020 genel eğilim olarak aynı gidişatı sergiliyor gibi görünse de temelde ciddi bir fark olduğunu söyledik. Fark şu:

2018'de sepet kur ve fiyat artışı temmuza kadar neredeyse paralel gidiyor. Kur artışı ağustos ve eylülde yüzde 20 ve yüzde 12'ye dayanıyor. Dikkat ediniz; aylık artışlardan söz ediyorum. Ekimde yüzde 9'u bulan keskin bir düşüş var ama bu üç ayın zincirleme endeksi fiyat endeksinin çok çok üstünde. Zehir bünyeye (fiyata) giriyor; ama bünye hem hemen reaksiyon gösteriyor, yani yüklü zamlar geliyor (ağustos ve eylülde yüzde 7 ve 11), hem de kur etkisi hızla tersine dönüyor.

Bu yıl ise seyir çok farklı:

Kur ve fiyat artışı mart ayıyla birlikte ayrışmaya başlıyor. Marttan bu yılın ocak ayına kadar on bir ay geçmiş; kur ve fiyat artışı endeksi bir daha hiç kavuşmamış(!), kur hep yukarıda seyrediyor. Bünyeye sürekli zehir enjekte ediliyor. Sepet kur iki aydır geriliyor gerilemesine ama önceki dönemlerden kur kaynaklı öyle bir maliyet tortusu birikmiş ki, bunu bünyeden atmak hiç kolay olacağına benzemiyor.

BİR ZEHİR ATILYOR, BİR BAŞKA ZEHİR GİRİYOR

Bu köşede 26 Ocak'ta reel kesim güven endeksi sonuçlarına yer verdik ve bu çerçevede üç sorunun yanıtı üstünde durduk.

Reel kesime soruluyor:

Son üç ayda maliyetleriniz nasıl değişti? Yüzde 56.2 arttığını söylüyor.

Gelecek üç ayda maliyetlerinde nasıl değişim bekliyorsunuz? Yüzde 50 artacağını dile getiriyor.

Gelecek üç ayda iç piyasada satış fiyatınız nasıl değişecek? Yüzde 39.6 artıracığını ifade ediyor.

★★★

Siz hiç yan etkisi sıfır olan bir ilaç gördünüz mü? En sıradan sayılan ilacın prospektüsünü okuyun, milyonda bir de olsa görülebilecek yan etkilerden söz edilir.

Dolayısıyla faiz artırıldı ve bu sayede kur düştü, diye hiç kimse fiyatların da aynı hızda geri geleceğini beklemesin.

Çünkü kuru geri çekebilmek için zamanında artırılmadığı için şimdi yüksek tutulan ve uzun süre öyle kalacağı anlaşılan faizden kaynaklanan bir zehir vücuda yavaş yavaş nüfuz ediyor. Yani sonuçta dengeyi bir türlü tutturamıyoruz.

MAHARET AYÇİÇEK YAĞI SATMAK DEĞİL!

Bu arada "Fiyatı yüksek kura göre bu düzeyde belirlemişim, satıyorum da, daha çok kar etmek varken niye indirim yapayım" diye düşünen tabii ki çıkar. Önemli olan böyle

08.02.2021

yaklaşanların ekonomideki yeridir, ağırlığıdır ve bunların genel fiyat düzeyine olabilecek etkisidir.

Örneğin kamu; kur düşünce bazı fiyat ayarlamalarına gidemez mi? Kur düşünce fiyatların gerilemesi söz konusu olabiliyorsa kamu buna öncülük edemez mi? Kuşkusuz edebilir ama ayçiçek yağıyla değil!

Fiyat artışlarında neredeyse hiçbir dahli olmayan gariban esnafa parmak sallamak yerine buyurun doğalgazda indirim yapın! Şu kış günü insanlar evinde kombisini biraz rahat yakabilsin, sanayici üretim maliyetini aşağı düşürebilsin.

Uluslararası alandaki fiyatı artmış olsa bile biz doğalgazı çok uzun vadeli anlaşmalarla sabit fiyattan aldığımıza göre ithal maliyetimiz döviz bazında aynı mı, aynı. Kur düştüğüne göre doğalgaz ithalatında maliyet geriledi mi, geriledi.

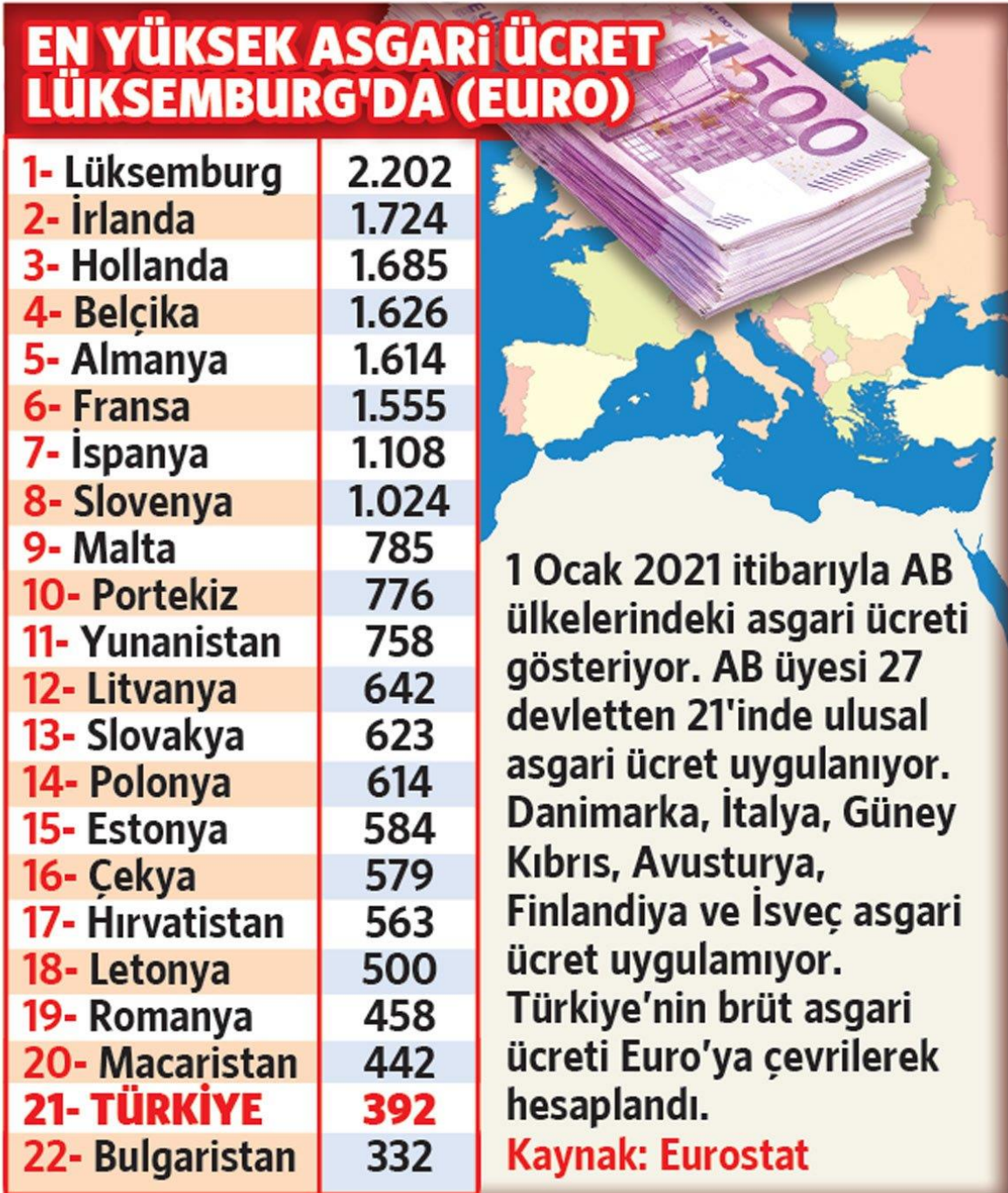
Şu durumda elinizi tutan mı var, doğalgazın fiyatını indirin, haydi!"

Asgari ücrette AB'de sondan ikinci ülkeyiz

AB ülkeleri arasında en düşük asgari ücret Türkiye'de... Bizde asgari ücret, brüt 3.577 lira, net 2.825 lira. Brüt 392 Euro ediyor. Bu maaşla Türkiye, işçisine 332 Euro asgari ücret veren Bulgaristan'ın üstünde yer alıyor. 2.202 Euro ile Lüksemburg birinci.

Türkiye, Avrupa Birliği (AB) ülkeleri arasında en düşük asgari ücret uygulayan ülkeler arasında yer alıyor. Türkiye'de asgari ücret 2021 yılı için 21.56 zamlı brüt 3 bin 577 lira, net 2 bin 825 lira olarak belirlendi. Brüt asgari ücret ise yaklaşık 392 Euro'ya karşılık geliyor. AB İstatistik Ofisi'nin (Eurostat), açıkladığı 2021 asgari ücret verilerine göre Türkiye, 392 Euro'luk asgari ücret ile AB üyesi ülkeler arasında ancak sondan ikinci sırada kendisine yer bulabiliyor. AB ülkeleri arasında en düşük asgari ücret ise 332 Euro ile Bulgaristan'da uygulanıyor. Macaristan ise 442 Euro ile asgari ücret sıralamasında Türkiye'nin bir basamak üzerinde yer alıyor.

SADECE 8 EURO

En yüksek asgari ücret ise 2.202 Euro ile Lüksemburg'da uygulanıyor. Bu ülkeyi 1.723 Euro ile İrlanda, 1.685 Euro ile Hollanda takip ediyor. Eurostat'ın açıkladığı verilere göre AB ülkeleri arasında en yüksek asgari ücreti Kuzeybatı Avrupa'da ülkeleri uygularken, en düşük asgari ücreti Doğu Avrupa ülkeleri veriyor. Veriler Türkiye'de asgari ücretin 2011'den bu yana sadece 8 Euro arttığını gösteriyor.

SGK'da rekor açık

Ekonomi yönetiminde uzun süredir izlenen politikaların en vahim yan etkilerinden biri de sosyal güvenlik sisteminde yaşanıyor. SGK hem çalışan sayısındaki artış hızının yavaşlaması hem de emekli sayısındaki yükselişle rekor açık verdi. 'Bütçenin iki yakasını bir araya getirip' sistemin çöküşünü önlemek için devlet kasasından aktarılan para son 25 yılda beş kat arttı.

Sosyal güvenlik sisteminde alarm zilleri... **Pandemi** etkisiyle ekonominin kaynak bulmakta zorlandığı süreçte SGK'nın bütçe açığı katlanıyor. Yılın ilk 11 ayında kuruma devlet hazinesinden yapılan transfer, 231 milyar liraya ulaştı.

Bu rakamın, vergi gelirlerinin yüzde 30.6'sına denk gelmesi tablonun düşündürücü boyutunu ortaya koydu. Yapılan ek ödemenin milli gelire oranı da 1995'ten bugüne yaklaşık beş kat artış gösterdi.

PRİM ÖDEYEN AZALDI EMEKLİ MAAŞI ALAN ARTTI

Dikkat çeken açığın oluşmasında, ekonomi yönetimindeki hatalı politikaların yanı sıra çalışan ve emekli sayısındaki değişim de etkili oldu. Ekonomik daralma sonucu çalışanlar azalınca prim ödemeleri düştü.

Emekli tarafında ise tam tersi bir denge oluştu. Son beş yılda prim ödeyenlerin sayısı yalnızca 1.2 milyon kişi yükselirken emekli maaşı alanlar 1.9 milyon arttı. Her yıl katlanan açık, izlenen politikalarda dönüşümün gerekliliğini gösterdi.

SGK'DA REKOR AÇIK

Türkiye'de sosyal güvenlik sistemi bir taraftan çalışan sayısındaki artışın durması, diğer yandan emekli sayısındaki artışla beraber rekor açık vermeye devam ediyor. 1995 yılında vergi gelirlerinin yüzde 10,0 seviyesine ulaşan sigortalıların bütçe açığı, 2020 yılında yüzde 30'a ulaştı. Bütçeden sosyal güvenlik kurumlarına yapılan transferin GSYH oranı da 1995 yılında yüzde 1,01 seviyesindeyken 2020 yılında yüzde 5,0'e yaklaşmış oldu.

Türkiye, sosyal güvenlik sisteminde açık oranı hızla artan bir ülke. Özellikle 1991 sonrası uygulamaya alınan erken emeklilik sistemi ile başlayan açık, gün geçtikçe artmaya devam ediyor. Hem çalışan ve bu sayede prim ödeyen sayısının yeterince artmaması, hem de emekli sayısındaki hızlı artış ülkemizde sosyal güvenlik sistemini adeta çökertme noktasına getirdi.

1995 yılında vergi gelirlerinin yüzde 10'u ve GSYH'nın yüzde 1,01'i seviyesinde olan sosyal güvenlik açığı 2020 yılında çok daha yüksek seviyelere ulaştı. Yılın ilk 11 ayında SGK'ya yapılan bütçe transferi 231 milyar liraya ulaşırken, bu açık transferi vergi gelirlerinin yüzde 30,6'sına karşılık geliyor.

Aynı zamanda SGK açık transferi de 2017 yılında GSYH'nın yüzde 4,27'si seviyesine ulaşırken, bu tutarın 2020 yılında yüzde 5,0'lere ulaşması bekleniyor. Sosyal güvenlik sistemi iki temel noktadan etkileniyor. İlk olarak kayıtlı çalışan sayısı, yani prim ödeyenlerin sayısındaki artış.

2015 yılında 19 milyon 217 bin kişi ortalama prim ödemesinde bulunurken, bu sayı 2020 yılı ilk 11 ayında ortalama 20 milyon 441 bin kişiye ancak yükseldi. Son 5 yılda SGK primi ödeyenlerin sayısında sadece 1 milyon 223 bin kişilik artış yaşanırken, emekli aylığı tarafında durum çok daha farklı. 2015 yılında emekli maaşı alanların sayısı 11 milyon 755 bin kişi iken bu sayı Kasım 2020 yılında 13 milyon 254 bin kişiye yükseldi.

Yani son beş yılda prim ödeyenlerin sayısı 1,2 milyon kişi artış gösterirken, emekli maaşı alanların sayısı 1,9 milyon artış gösterdi. Gelirin görece azaldığı ama giderin arttığı bu dönemde SGK'ya yapılan bütçe transferleri de yaklaşık olarak yüzde 5,0'e ulaşmış oldu.

	2019	2018	2017	2016
Sosyal Güvenlik açığı /GSYH	4,56%	4,01%	4,09%	4,11%
	1998	1997	1996	1995
Sosyal Güvenlik açığı /GSYH	1,95%	1,91%	1,65%	1,01%

EKONOMİ DURUNCA AÇIK BÜYÜYOR

Sosyal Güvenlik Kurumu-SGK aslında çalışanlardan elde ettiği primlerle emeklilerin maaş giderlerini ve kapsamda yer alan vatandaşların sağlık giderlerini gerçekleştirmektedir. Ekonominin durgunluğa girdiği yıllarda emekli sayısı artmaya devam ederken, çalışan sayısındaki azalış veya durağanlık toplanan prim gelirlerini düşürmektedir.

Örneğin 2009 yılında yaşanan küresel krizle beraber SGK açığı artmış ve bütçeden ödenen açık finansmanı 35 milyar liradan bir anda 52,6 milyar liraya yükselmiştir. GSYH tutarındaki gerilemeyle beraber SGK'ya aktarılan bütçe kaynağı yüzde 3,52 seviyesinden hemen yüzde 5,26'ya yükselmiştir. Son 5 yılda SGK kapsamında çalışan sayısının beklenenin altında kalması ile SGK açığı hızla artmış ve 2015 yılında 79 milyar liradan 2020 yılı ilk 11 ayında 231 milyar liraya yükselmiştir.

SGK'ya bütçeden yapılan transfer ödemesi 2019 yılında da 196,8 milyar lira seviyesindeydi. Bu tutar ise toplanan vergi gelirlerinin yüzde 29,2'sine karşılık geliyordu. Nitekim 2020 yılında SGK'ya yapılan bütçe transferinin vergi gelirlerine oranı da yüzde 30,6'ya ulaşmış oldu.

BÜTÇEDEN TRANSFER REKORU

Yaklaşık 25 yıl önce, yani 1995 yılında üç emeklilik kurumu vardı. Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK); Esnaf emeklilik sistemi Bağ-Kur ve memur emeklilik sistemi Emekli Sandığı. Bu üç kurumun toplam açığı ise 108 milyon liraydı. 1996 yılında bu açık 335 milyon liraya yükselirken, 1997 yılında 760 milyon liraya çıktı. 1998 yılında üç emeklilik kurumunun toplam açığı 1.4 milyar liraya ulaşırken, bu tutar 1999 yılında 2,75 milyar liraya ulaştı.

Sosyal güvenlik sistemine bütçeden yapılan transfer ödemelerinin bütçenin vergi gelirlerine oranına baktığımızda tablo oldukça önemli. 1995 yılında ülkede toplanan vergi gelirlerinin yüzde 10'u sosyal güvenlik açığına giderken bu oran 1996 yılında yüzde 14,9'a ve 1997 yılında da yüzde 16,0'ya yükseldi. 1999 yılında vergi gelirlerinin yüzde 18,6'sı sosyal güvenlik açığına giderken son yıllarda bu oranın yüzde 25'lerden yüzde 30'a çıktığı görülüyor.

2020 yılının ilk 11 ayında ülkemizde toplanan 755 milyar lira vergi gelirin karşılık sosyal güvenlik sistemine bütçeden aktarılan kaynağın 231 milyar liraya ulaştığı görülmektedir. Bu tutar vergi gelirlerinin yüzde 30,6'sı ederken, 2019 yılında bu oran yüzde 25,2 seviyesindeydi.

Kısaca 90'lı yıllarda çok daha az orana sahip vergi geliri olmasına rağmen bu vergi gelirlerinin de yüzde 15'i emeklilik sistemi açığına aktarılıyordu. Oysa yeni vergi zamları ve yeni vergilerle hızla artan vergi gelirlerine rağmen sosyal güvenlik açığının oranı da yüzde 25-30 bandına oturmuş oldu.

Sosyal Güvenlik Açıkları	1995	1996	1997	1998
Genel Bütçe Vergi Gelirleri	1.084	2.244	4.745	9.229
Sosyal Güvenlik Bütçe Transferi	108	335	760	1.400
Vergi Gelirine Oranı %	10,0	14,9	16,0	15,2

Sosyal Güvenlik Açıkları	2015	2016	2017	Eki.20
Genel Bütçe Vergi Gelirleri	392.531	443.295	525.176	754.593
Sosyal Güvenlik Bütçe Transferi	80.083	106.786	132.466	231.268
Vergi Gelirine Oranı %	20,4	24,1	25,2	30,6

Kılıçdaroğlu'ndan Erdoğan'ın anayasa hamlesine ilk yorum: Otoriter yönünden endişe ediyorum

CHP lideri Kılıçdaroğlu, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yeni anayasa hamlesi ile ilgili ilk kez konuştu. "Bizi nasıl inandıracak?" diyen Kılıçdaroğlu, ekledi: Ben dillendirilen Anayasa değişikliği taleplerinin demokrasiyi güçlendirmek yerine otoriterliği güçlendirme yönünde olacağından endişe ediyorum.

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yeni anayasa önerisine "İhtiyacımız, 'Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem'dir" cevabını verdi.

"İLK 4 MADDE AYNI KALMASI KAYDIYLA..."

Gazeteci Murat Yetkin'in "Cumhurbaşkanı Erdoğan Türkiye'nin yeni bir Anayasa vaktinin geldiğini söyledi. Bugüne kadar bir tepkiniz olmadı. Ne düşünüyorsunuz bu konuda?" sorusunu cevaplayan Kılıçdaroğlu "Bugün Türkiye'de demokrasiden yana olan herkes, 'Türkiye'nin demokratik yeni bir Anayasaya ihtiyacı var' diyor. Tabii mevcut Anayasa'nın ilk dört maddesinin aynı kalması kaydıyla... Yeni bir Anayasayla Türkiye, demokratik standartlarını daha ileriye taşımalıdır, buna ihtiyacımız var. İhtiyacımız, 'Güçlendirilmiş Parlamenter Sistem'dir."

"GÜVEN VERİCİ BULMUYORUZ"

Kılıçdaroğlu şöyle devam etti: "Bunları yapmak için öncelikle yeni bir Anayasaya öncülük edecek olan yürütme organının, yani iktidarın inandırıcı, güven verici olması lazım. **Biz iktidarı inandırıcı, güven verici bulmuyoruz. Yürürlükte olan Anayasaya bile uymayan bir iktidar, nasıl demokratik bir anayasa yapacak?**

Bizi nasıl inandıracak? **Ben dillendirilen Anayasa değişikliği taleplerinin demokrasiyi güçlendirmek yerine otoriterliği güçlendirme yönünde olacağından endişe ediyorum."**

Gençlerde gelecek kaygısı doğum hızını düşürdü

TÜİK'in açıkladığı 2020 nüfus verilerinde yıllık artış hızının binde 13.9'dan binde 5.5'e inmesi 'sert düşüş' olarak yorumlandı. Nüfus bilimi uzmanlarına göre son yıllarda doğum oranlarındaki azalmanın arkasında gençlerin geleceğe olan güvensizliği yatıyor.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), geçtiğimiz hafta Türkiye nüfusuyla ilgili 2020 verilerini açıkladı. Herkesin dikkatini çeken iki şey vardı: Nüfus artış hızının 2019'da binde 13.9 iken, 2020'de binde 5.5'e inmesi ve İstanbul nüfusunda ilk kez düşüş yaşanması. Oysa nüfus bilimcilerine göre demografik değişimin çok daha iyi okunması gereken kırılımları var. Türkiye'de ikamet eden nüfus 31 Aralık 2020 itibarıyla bir önceki yıla göre 459 bin 365 kişi artarak 83 milyon 614 bin 362 kişiye ulaştı. Erkek nüfus 41 milyon 915 bin 985 kişi, kadın nüfus ise 41 milyon 698 bin 377 olarak kayıtlara geçti. Diğer bir ifadeyle nüfusun yüzde 50.1'ini erkekler, yüzde 49.9'unu da kadınlar oluşturdu.

0-4 yaş arası nüfus % 3.5 azaldı

İstanbul Üniversitesi Şehir Politikaları Araştırma Merkezi Müdürü Prof. Dr. Murat Şeker'e göre insan ömrünün artması ve modern hayat, nüfus yapısında değişim yaratıyor. Gelişmiş ülkelerde uzun yıllardır önemli problemler arasında görülen nüfus yaşlanmasının artık Türkiye'nin de bir meselesi olduğunu belirten Murat Şeker, son TÜİK verilerinde 0-4 yaş arası nüfusta yüzde 3.5'lik azalmanın tehlike sinyali olduğunu vurguladı. Şeker, "Buna karşılık 65 yaş ve üstü nüfus %5.3 arttı. Bir yandan

insan ömrü giderek uzuyor öte yandan doğum oranı azalıyor. Nüfus yenilenme düzeyi %2'nin altına indiğinde bir ülkede nüfus yaşlanmasından bahsedilir. Türkiye bu sınırdadır. Hatta bazı verilerde %1.9 olduğu belirtiliyor. Artık genç nüfusa sahip Türkiye'den bahsetmek zor" diye konuştu.

Kritik nokta gençler

Doğum hızındaki yavaşlamaya dikkat çeken Şeker, yaşlanan nüfusta kritik noktanın gençler olduğunu belirtti. "Gençler iş hayatına artık daha geç atılıyor. İşsizlik sorunu gençler için giderek büyüyor. Bu da evlenme yaşını geciktiriyor. Geç evleniyor, geç çocuk sahibi oluyor ve genellikle tek çocukta kalmayı tercih ediyor" diyen Şeker, ekonomik ve siyasi ortam nedeniyle gençlerin gelecekleriyle ilgili kaygılarının arttığının altını çizdi. Şeker şöyle devam etti: "Gençler ekonomik zorluk çekiyor. Bu da gelecek beklentilerini etkiliyor. 15-24 yaş arası geniş tabanlı işsizliğe bakıldığında yüzde 38.5'lere kadar yükseldiği görülüyor. Yani bu gençler ne okulda ne de iş hayatındalar. Oysa bu oran 5 yıl öncesine kadar yüzde 25'ti. Türkiye'de 5 yıl öncesine kadar ortanca 29'du. Son istatistikte 33.2'ye yükseldiğini görüyoruz. Bu, bizim yaşlı ülkeler grubunda değerlendirildiğimizi gösterir. Genç nüfus gibi önemli bir avantajı kaybediyoruz. Üstelik sadece sayısal bakımdan değil, nitelik olarak da kaybediyoruz."

Gençlere yönelik politikalarda somut çalışmalar olmadığını savundu Prof. Dr. Şeker. Eğitim ve istihdam politikalarının eşgüdümlü planlanmadığını vurgulayarak, nitelikli üniversite mezunları meselesine değindi. Sözü çok fazla sayıda üniversite açılmasına getiren Şeker, "Buna karşıyım. OSB'lerde çalışacak nitelikli gençler yok. Gençler üniversite mezunu olarak beyaz yakalı ama 3-4 bin TL'ye çalışmayı tercih ediyor ama OSB'de 5 bin TL ücretle mavi yaka işini yapacak kimse bulunamıyor. Bu ülkenin konjonktürü gençleri etkiliyor. Çünkü onlar genç, uzun yıllar yaşayacak olan onlar. Hangi görüşten olursa olsun her genç özgür bir ortamda yaşamak istiyor. Z kuşağı insanları görüşlerine göre yargılamıyor. Onlar daha evrensel. Onlara daha özgür platformlar yaratmak gerekiyor. Gençler, yöneticilerin bilime ne kadar önem verdiğini görüyor. Önem veren ülkelere gidiyor. Uğur Şahin'in de bir göçmen olduğunu ve ona fırsat verildiğini görüyor."

Pandemi korkuları artırdı

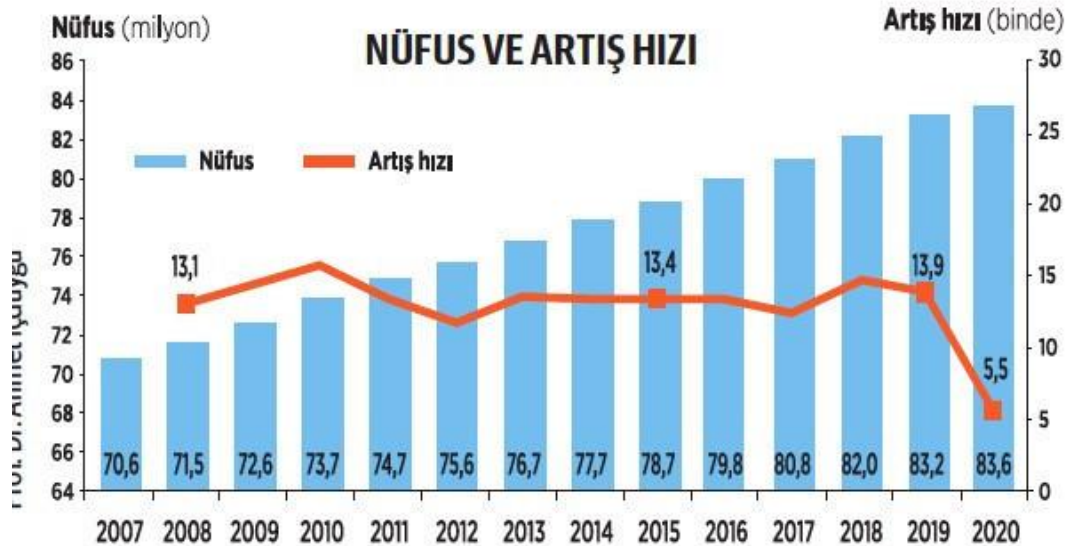
Prof. Dr. Murat Şeker'e göre Avrupa'da da tüm nüfus planlamalarına rağmen doğum oranlarında artış yakalanamıyor. 2020 yılı için pandeminin de bunda etkisi olduğu kanısında Şeker. Diyor ki, "Pandemi sadece sağlık açısından değil ekonomik güven açısından da etkili oldu. Salgın nedeniyle işini kaybeden çok insan var. Ekonomik hayatında risk gören evlenme ve çocuk sahibi olma planlarını erteledi. Bu Türkiye'de de böyle oldu. Tarihteki pandemilerde hep doğurganlığın patladığı görülür ancak bu sefer çok geniş etkileri olan bir salgın yaşandı. Avrupa'da da doğum oranlarında yüzde 20'lerde azalma var."

Yabancılar artık Türkiye'yi cazip bulmuyor

TÜİK verileri içinde önemli bir başlığın da yabancılar olduğunu düşünüyor Murat Şeker. Koruma kapsamında olanlar dahil yabancı nüfusta %13'lük azalma görüldüğünü vurgulayan Şeker, "Salgın önemli etken elbette ama son dönemde expatların da Türkiye'ye gelişlerinde düşüş var. Bunun yanında nüfus istatistiklerinde ayrı değerlendirilen Suriyeli mültecilerin de doğurganlık hızında düşüş var" dedi.

'Son 5 yılda yabancı öğrenci sayısı %90 azaldı'

Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (MiReKoç) Direktörü Prof. Dr. Ahmet İçduygu'ya göre İstanbul'un nüfusundaki azalmanın birkaç nedeni var. "Bir bölgenin nüfusundaki azalma; ölümler, doğumlar ve yabancıların sayısındaki değişimle açıklanabilir" diyen İçduygu, İstanbul nüfusunun azalmasını temelde pandemiyle ilişkilendirdi. Türkiye'nin yabancı nüfusunda 191 binin üzerinde azalma olduğuna dikkat çeken İçduygu, bunun öğrencilerde de görüldüğünü söyledi. İçduygu, "Türkiye'deki yabancıların çoğu İstanbul'da yaşıyor. Son dönemde yeni yabancı gelmedi. Bunu pandemiyle açıklayabiliriz ama yeterli değil. Türkiye'deki üniversitelerde yaklaşık 800 bin yabancı öğrenci var. Çoğu İstanbul'da. Onlar da gelmediler. Bu 56 bin kişilik düşüşte önemli bir sayı olabilir ancak yabancı öğrencilerdeki azalma, ekonomik ve siyasi ortamdan kaynaklanıyor. Son 4-5 yıldır Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerde yüzde 90'a yakın azalma söz konusu. Özellikle Avrupa'dan gelenlerde düşüş var. Tüm bunlar alt alta konulunca nüfus bilimciler olarak İstanbul'daki azalmayı sürpriz bulmadık" diye konuştu.

'Kadınlar geç anne oluyor'

Global doğurganlık hızındaki azalmanın kadınların iş hayatında yükselişe geçmesiyle de bağlantılı olduğunu söylüyor Prof. Dr. Ahmet İçduygu. Türkiye'nin 90'ların

sonlarından itibaren demografik dönüşüm içinde olduğunu vurgulayan İçduygu, sözlerini şöyle sürdürdü: “Modernleşme, kadınların eğitim ve iş hayatındaki başarıları doğurganlık hızının düşmesinde etkili. Bakıldığında kırsal ve kent arasında ciddi farklar var. Doğurganlık hızı Batı’da 1.5’lerde iken Doğu illerinde 3’lere çıkıyor. Demografik değişimi yaşayan ülkelerde 0-14 yaş nüfus düşüyor. 1990’larda 0-14 yaş nüfus yüzde 30’lardayken bugün yüzde 24’lere düştü. 2050’de bu oranın yüzde 20 ve altına ineceği öngörülüyor.

Karşılığında 65 yaş ve üstü nüfus bugün toplamın yüzde 9.5’i civarında. 2050’de yüzde 17’lere ulaşacağını öngörüyoruz. Tüm normalleşen ülkeler bunu yaşıyor.”

Asıl mesele bağımlı nüfus

Prof. Dr. Ahmet İçduygu’ya göre TÜİK verilerinde asıl üzerinde durulması gereken mesele bağımlı nüfus ve ona bakmak zorunda olan 15-64 yaş arası gruptaki kırılımlar. Türkiye’de 15-64 yaş arası nüfusta çok az düşüş olduğuna dikkat çekiyor İçduygu. 2000’lerin başında yüzde 70’ler olan bu grupta düşüş yüzde 3’lerde. Prof. Dr. İçduygu, 2050’de oranı yüzde 64 olarak öngördüklerine değinerek, “Ancak 65 ve üstünün artması bağımlı nüfusu artırıyor. Emekli maliyetlerini yükseltiyor. Çünkü ömür uzuyor” diyen MiReKoç Direktörü, burada “demografik fırsat” kavramının tüm ülkeler için belirleyici olduğunu anlattı. İçduygu, şu bilgileri verdi: “Nüfusta bütün yük 14-65 yaş arasındaysa bu gurubu daha iyi eğitip iş sahibi yapmaya odaklanmalıyız. Türkiye’de en önemli sorun bu gruba hem iyi eğitim hem de iş veremiyoruz. Orada tablo kötü. Okumuş işsizler var. Bu nüfusu ekonominin ihtiyacına göre eğitmek gerekiyor. Bu kötü tablo nedeniyle Türkiye’den ciddi bir göç var. Sayısı bilinmiyor ama çok fazla. Bütün öğrencilerim yurtdışında yaşamanın fırsatını kolluyor.”

Prof. Dr. İçduygu’ya göre nüfus problemi denilen şey doğurganlığın azalması değil. Afrika’da doğurganlığın azalmadığını ama yine de ekonomik sorunların devam ettiğini vurgulayan İçduygu, “Doğurganlığın azalması çalışma yaşındakilerin azalmasını getirdi. Avrupa bunu göçle besledi. Ama nitelikli göçmen aldılar. Burada önemli olan yaş gruplarının kompozisyonu. Büyük nüfus değil, optimum nüfusa odaklanmak lazım.”

‘Suriyeli gençleri ekonomiye kazandırmak zorundayız’

Prof. Dr. Ahmet İçduygu’nun Türkiye’nin nüfus probleminde önemli öğelerden biri olarak gördüğü bir başka grup da Suriyeli mülteciler. Suriyeli mültecilerin şu anda geçici sayıldıkları için adrese dayalı nüfus sayım sistemine dahil edilmediğini hatırlatan Prof. Dr. İçduygu, “Ancak bu insanlar kalıcı. Bunu dikkatli okumak lazım. Bizde ortanca yaş 33, Suriyelilerde 19. Yani yüzde 66’sı 25 yaşın altında. Bu kişiler uzun süre Türkiye’de kalacaksa onları eğitip iş hayatına katmalıyız. Yoksa ekonomiye yük olurlar. Suriyeli gençleri de kaliteli bir emek haline getirmek zorundayız. Aksi takdirde bir kısır döngüye girilecek” dedi.

Tarım ürünü ithal eden, gıda enflasyonu da ithal ediyor

Ali Ekber YILDIRIM

08 Şubat 2021 Pazartesi

Dünya gıda fiyatlarındaki artış, tarımda ithalatçı ülkeleri zorluyor. Tarım ürünü ithal edenler aynı zamanda gıda enflasyonu da ithal ediyor. Türkiye yıllardır fiyatı artan tarım ürünlerinde gümrük vergilerini düşürerek veya sıfırlayarak ithalatla içerde fiyatları düşürmeye ve gıda enflasyonunu aşağı çekmeye çalışıyor. Ancak gıda ve tarım ürünlerindeki fiyat artışları öyle boyuta geldi ki yapılan ithalatla gıda enflasyonu da ithal ediliyor.

2020 yılı hasat sezonuna bakıldığında, pandeminin ve iklime bağlı olarak bazı ürünlerde üretimin azalması, artan talep, ülkelerin ve bireylerin ihtiyacından fazla ürün alması, kısıtlamalar gibi birçok nedenden dolayı gıda fiyatları son 6 yılın en yüksek seviyesinde. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin önceki Genel Müdürü İsmail Kemaloğlu'nun kurucusu olduğu İK Tarım Üssü'nün her ay yayınladığı Tarım Ürünleri Piyasa Analiz Bülteni'nin Şubat2021 sayısında2020 hasat sezonuna ilişkin kapsamlı bir değerlendirme yayınlandı.

Fiyatların görülmedik hızla arttığını ve artmaya da devam ettiğini belirten İsmail Kemaloğlu: "Ülkelerin önlemleri, kısıtlamaları devam ediyor. İklim değişikliğinin etkisi ile kuraklık endişesi piyasaları tedirgin ediyor. Artık tarım ürünleri ithalatı yapan ve arz açığı olan ülkeler, 'gıda enflasyonu 'ithal eder hale geldi.'" yorumunu yaptı.

Hububat ürünlerinde %45-50 fiyat artışı var

İsmail Kemaloğlu, uluslararası fiyatlardaki hareketlenmeye dikkat çekerek Temmuz 2020-Ocak 2021 dönemine ilişkin özetle şu değerlendirmeyi yaptı: "Temmuz ayında; 11,5 protein buğday için Fob fiyatlar ton başına 192 dolar seviyelerinde iken, bugün yüzde 50 civarında artış ile 290 dolar seviyesine geldi. 12,5 protein buğday, 198 dolardan yine yüzde 50 oranında artışla 296 dolara çıktı. Mısır, aynı dönemde 180 dolardan yüzde 45 fiyat artışı ile 262 dolara ulaştı. Arpadaki artış yüzde 47 civarında

ve aynı dönemde tonu 174 dolardan 256 dolara yükseldi. Kepek fiyatı ise 145 dolardan 182 dolara çıktı.”

Tarım ürünleri fiyatı (\$/ton)

Ürün	Temmuz 2020	Ocak 2021
Buğday (11,5 protein)	192	290
Buğday (12,5 protein)	198	296
Mısır	180	262
Arpa	174	256
Kepek	145	182

*FOB fiyatlarıdır.

Fiyat artışındaki en önemli faktörler

Tarım ürünlerinde fiyat artışlarının en önemli nedenleri arasında pandemi tedirginliği, ülkelerin yüklü alımları, kısıtlama ve yasaklamalar dahil kota vb. uygulamalar, bazı bölgelerdeki rekolte azlığı, kuraklık endişesi, Çin tarafından yapılan çok ciddi alımlar gibi faktörleri sıralanabilir.

Rusya'nın ihracat ve kota uygulamasının etkileri

Özellikle Rusya'nın aldığı son vergi ve kota önlemleri fiyatların hızlı bir şekilde artmasına neden oldu. Hububat için vergi uygulaması 15 Şubat 2021 tarihinde başlayacak olmasına rağmen piyasada fiyatlar, şimdiden vergi uygulanmış fiyatlar üzerinden işlem görüyor. Buğdayda getirilen ton başına 25 Euro vergi, 1 Mart 2021 itibarıyla 50 Euro olarak uygulanacak. Bunun yanı sıra arpave mısır için de sırasıyla 10 Euro ve 25 Euro vergi uygulaması 15 Mart 2021 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek. Rusya'nın bu önlemleri almasında iç piyasalarındaki düşmeyen fiyatlar karşısında sanayicilerin hükümetlerinden talepleri etkili oldu. Neredeyse her ülkede aynı fiyat artışları ve gıda enflasyonu riski yaşanıyor.

Çin'in talep ettiği her üründe fiyat artıyor

Yüklü ithalatları ile uluslararası piyasaları etkileyen önemli bir ülke olan Çin'in piyasadaki her talep ettiği ürün karşısında fiyatlar yükseliyor. Çin'in Amerika'dan 25-30 Ocak tarihlerinde 5.8 milyon ton mısır alması mısır fiyatlarını hızla yükseltti.

Mısır fiyatlarının artışında Çin'in taleplerinin yanı sıra Güney Amerika'da yaşanan kuraklık etkisinin belirsizliği, Arjantin'in mısır ihracatına miktarsal kısıtlama getirmesi (karar yürürlükten kalktı ama piyasaları gerilemedi), Ukrayna'nın bu yılki rekolte

düşüklüğü ve ihracat miktarını 24 milyon tonla sınırlama kararı etkili oluyor. Ayrıca yağlı tohumlarda yine Karadeniz havzasında alınan önlemler ve ihracat vergilerinin yükseltilmesi, yem sektörünün birbirinin muadili olarak kullandıkları bu ürünlerin piyasasını karşılıklı olarak artış yönlü etkiliyor

Ürün bazında Türkiye'nin ithalat ve ihracatı

• **Buğday:** 2019 yılında 9 milyon 854 bin ton buğday ithalatına karşılık 7 milyon 581 bin tonluk buğday karşılığı mamul (un, makarna, bisküvi, bulgur vb. ihracatının buğday karşılığı), ihracatı yapılırken, 2020 yılında 9 milyon 791 bin ton buğday ithalatı yapıldı ve karşılığında 7 milyon 564 bin ton buğdaya denk gelen mamul ihracı gerçekleştirildi. 2019 yılı ekmeklik buğday ithalatı 8 milyon 373 bin ton iken, 2020 yılında 8 milyon 583 milyon ton oldu. 2019 yılında ekmeklik buğday ithalatının ortalama fiyatı ton başına 222 dolar olurken, 2020 yılında 232 dolar oldu. Makarnalık buğday ithalatı 2019 yılında 1 milyon 432 bin ton iken, 2020 yılında 1 milyon 162 bin ton, ithalatta ortalama fiyatı aynı dönemde ton başına 283 dolar olan makarnalık buğdayın fiyatı 303 dolara yükseldi.

• **Un ve makarna ihracatı:** Un ihracatı 2019 yılında 3 milyon 262 bin ton iken, 2020 yılında 2 milyon 990 bin tona geriledi. Ortalama ihracat fiyatı da 2019 yılında ton başına 322 dolar iken, 2020 yılında 318 dolara düştü. Makarna ihracatı 2019 yılında 1 milyon 273 bin ton iken, 2020 yılında 1 milyon 472 bin tona çıktı, ortalama ihracat fiyatı da 477 dolar/tondan 518 dolar/ tona yükseldi.

• **Bulgur:** Bulgur ihracatı 2019 yılında 263 bin ton iken, 2020 yılında 282 bin ton olarak gerçekleşti ve ortalama ihracat fiyatı ton başına 466 dolardan 481 dolara yükseldi.

• **Mısır:** Mısır ithalatı 2019 yılında 3 milyon 593 bin ton iken, 2020 yılında 2 milyon 073 bin ton, ortalama ithal fiyatı da 196 dolardan 208 dolara yükseldi.

• **Yumurta:** 2019 yılına göre 2020'de yumurta ihracatı, 273 bin tondan 218 bin tona geriledi.

• **Ayçiçeği tohumu:** Ayçiçeği tohumu ithalatı 1 milyon 136 bin tondan 1 milyon 146 bin tonayükseldi.

• **Soya:** 2019 yılında 2 milyon 637 bin ton olan soya fasulyesi ithalatı 2020'de 2 milyon 946 bin tona, çıktı.

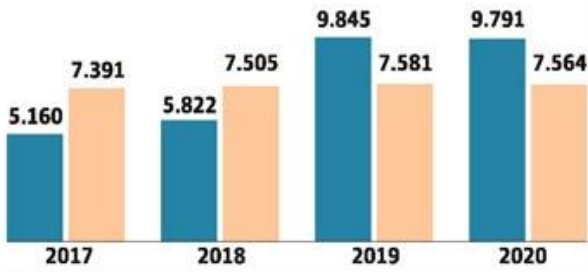
• **Arpa:** Aynı dönemde arpa ithalatı da 510 bin tondan 890 bin tonayükseldi.

Yurt içi fiyatları da yükseldi

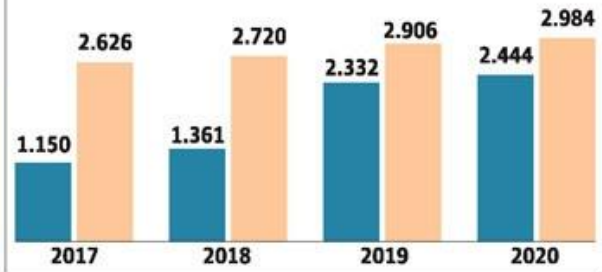
Maalesef dünya fiyatlarındaki artış, kur artışı, iç piyasadaki talep yönlü hareketler yurt içinde de fiyatların hızlı yükselmesini sağladı. Bugün iç piyasada ekmekli buğday fiyatları ton başına 1600-1700 liradan 2300-2500 lira aralığına, mısır fiyatları 1350-1400 liradan 1900- 1950 lira, arpa fiyatları ton başına 1350 liradan 1750 lira seviyelerine çıktı. Özellikle yağlı tohum fiyatlarında çok ciddi artış yaşanıyor. Yem fiyatları, marketlerdeki gıda fiyatları yoğun tartışma ve endişe konusu olmaya devam ediyor. Artık dünya tarım ürünleri piyasa dengeleri değişti. 'Üretemez isek ucuza ithal ederiz.' devri yok. İthal edersek fiyatlar iç piyasadan daha yüksek maliyettedir. En ucuz hammadde yurtiçindedir. Bunu on yıl önce konuşsaydık senaryo farklıydı.

Türkiye hububat ve mamul madde piyasalarının genel görünümü

■ 2017-2020 yılları mamul maddenin karşılığı buğday dahil ithalat-ihracat miktar (bin ton)

■ 2017-2020 yılları mamul maddenin karşılığı buğday dahil ithalat-ihracat değer (milyon \$)

■ Buğday mamulleri ithalatı ■ Buğday mamulleri ihracatı

Üretim tehdit altında

Tarımda önümüzdeki süreç için öngörülen en önemli tehditler şöyle sıralanıyor:

- 1- Toplam ekiliş alanı azalıyor, hububat ekili alan daha fazla azalıyor.
- 2- Kırsal gittikçe boşalıyor, ekim alanları boş kalıyor.
- 3- Bölgesel ürün desenleri değişiyor, ovalarda üretim çok yıllık bitkilere kayıyor.
- 4- Üretim bölgesindeki yoğunlaşma ile tarımsal sanayi arasındaki mesafeler artıyor, nakliye önemli bir maliyet kalemi haline geliyor,
- 5- Hayvancılıktaki değişim ve şirketleşme, insan gıdası olacak ürünlerin alanını tehdit ediyor. Arpa, mısır ile buğday ekim alanlarındaki denklem, hayvan gıdası lehine kayıyor.

Neler yapılmalı?

İK Tarım Üssü Kurucusu İsmail Kemaloğlu neler yapılması gerektiği konusunda ise şu önerilerde bulunuyor: "Gıda fiyatlarının kontrolü; üretimi artırmaktan, ölçek ekonomisine uygun şekilde maliyet ve verimliliği yönetmekten geçer. Tohumdan

08.02.2021

çatala, tarladan sofraya üretim ekosisteminin her kademesini iktisadi dinamiklere uygun şekillendirmeliyiz. Bunun için, öncelikle hayvancılığı yeniden kırsal faaliyete dönüştürmeliyiz. Parçalı, ölçekten uzak, dağınık araziler için yönetimi toplulaştırılan üretim modelleri hayata geçirmeliyiz. Özel sektör dinamizmini tarımla birleştirerek birlikte üretene, ekilmeyen arazileri çiftçi ile üretime kazandıranlara destek vermeliyiz. İçinde bulunduğumuz 2021 yılı hasat ve piyasa sezonu bize göre önceki yıldan daha az hareketli olmayacak. Daha fazla kuraklığı, bitki desenlerindeki kayışı, ürün değişimlerini konuşuyor olacağız.

İrfan Donat

Üniversiteli genç çiftçiden uyarı niteliğinde mesaj

Tarım ve gıda üzerine yazdığımız yazılar ve yaptığımız programlardan dolayı özellikle **üretici kesimden çokça mesaj** alıyoruz.

Her mesaja ayrı ayrı yanıtlar veremiyoruz ama hepsini okuduğumuzdan emin olabilirsiniz.

Zaman zaman da gelen **okuyucu/izleyici mesajlarına** bu köşede yer vermeye çalışıyoruz.

Geçtiğimiz günlerde **Kütahya'nın Tavşanlı İlçesindeki bir üreticimizden** gelen mesajı sizlerle de paylaşmak istiyoruz.

Zira, **28 yaşındaki Sabri Eraslan'ın** içinde bulunduğu durum ve yazdıklarından çıkarılacak önemli dersler olduğunu düşünüyoruz.

Geçen yıl **Pamukkale Üniversitesi İngilizce İktisat Bölümünden** mezun olan Sabri Eraslan, her genç gibi bir süre iş aramış.

Hem **yeni mezun olması dolayısıyla deneyiminin bulunmaması** hem de **pandemi sürecinin etkisiyle yaşanan ekonomik kriz** yüzünden iş bulamayınca ailesinin işine sarılmaya karar vermiş.

Sabri, **30 büyükbaş hayvanlarını olduğunu** ve hayvancılık için kendi **buğday, yulaf ve silajlık mısır** gibi ürünlerini ettiklerini söylüyor.

İş bulmakta yaşadığı sıkıntı sonrası **"bu işe sıkı sıkı tutunayım"** diye düşünen Sabri, "Biraz araştırma yaptım, yazılar/makaleler okudum. 'Nasıl daha iyi hayvancılık yaparım' dedim kendi kendime..." diyerek kolları sıvamış.

Yaptığı işin içine **bilgi ve doğru tekniği** katınca olumlu gelişmeleri de gözlemlemeye başlayan Sabri, “**Yaptığım işi ölçmeye başladım ve verimlerde yüzde 20’ye yakın artışlar** oldu. Fabrika yemi dışında kendimiz de yem hammaddeleri ürettiğimiz için kendimce yem katkı maddelerini zenginleştirdim. Artık **her şeyi ezbere değil, ölçülü yapmaya başladım**. Bu yıl yeni doğanlarla beraber geçen yıla göre yüzde 15 civarında iyileşme devam ediyor. Yine de kat edecek daha çok yolum olduğumu biliyorum” diyor.

"KİMSE SESİMİZİ DUYMAK İSTEMEDİ"

Yaptığı işi sistemli şekilde yavaş yavaş büyütmeyi istediğini ifade eden Sabri, **en büyük sıkıntılarının girdi maliyetleri** tarafında olduğunu belirterek, “**Maliyetler arttıkça daha çok zorlanıyoruz**. Geçen yıl fabrika yem fiyatlarıyla bu yıl arasında uçurum var. Çok uzun bir süre maliyetler artarken süt fiyatları aynı kaldı. Özellikle Nisan-Mayıs 2020’den başlayarak Kasım ayına kadar geçen süreç bizi çok zorladı. O dönem boyunca kimse sesimizi duymak istemedi” diyor.

13 ay aradan sonra çiğ süt fiyatlarına yüzde 21,7’lik artış sonrası haber kanallarının “Süt zamlandı. Bu, süt ürünlerine zam demek” haberleri yapmaya başladığını belirten Sabri, çiğ sütün üretim maliyeti yüzde 60 oranında artarken, çiğ süt tavsiye fiyatındaki yüzde 21,7’lik artışta dahi hedef haline geldiklerini ifade ediyor.

"YÜKSEK MALİYETLER ALTINDA EZİLMEK İSTEMİYORUZ"

Sabri, “**Biz, ürünümüzü fahiş fiyatlara satmak istemiyoruz**. Biz, yüksek maliyetler **altında** ezilmemek istiyoruz. Besicilik tarafında da maalesef sıkıntılarımız var. Et fiyatları bir miktar artınca, ithalat konusu açılır oldu. Fiyat dengeleme açısından ithalat yapılabilir ama **ithalat yolu açılınca market ve kasaplarda hiç et fiyatlarında düşüş gerçekleşmiyor**. Sadece iç piyasa üreticisine darbe vuruluyor. Zaten yüksek maliyetler yüzünden **üretici resmen bu işe küstürülmüş durumda**” diyor.

Geçen yıl mart ayı karkas fiyatının 38 TL, yem fiyatlarının ise 80-85 TL civarı olduğunu hatırlatan Sabri, “Şu an yine aynı noktalara yakın bir karkas kesim fiyatı varken, yem fiyatları aldı başını gitti. **Üretici artık besicilik yapmak istemiyor**, maliyetler altında ezilmiş durumdayız. Bir kaç defa fiyat dengelemek için yapılan ithalata neredeyse bağımlı hale gelmek üzereyiz. Çözüm ithalat değil, asıl sorununun kaynağı olan yüksek üretim maliyetlerini görmüyoruz. Çünkü maliyetler senin de daha iyi bildiğin gibi üreticinin üzerinde çok ciddi bir yük” diyor.

"SORUNLARI GÖRMEZDEN GELİRSEK ÜRETİCİ YOK OLUP GİDECEK"

Sabri bir de uyarıda bulunuyor: "Eğer bu sorunu hala görmezden gelirsek üretici yok olup gidecek. Biz de ithalata tam bağımlı hale geleceğiz."

Söz konusu sorunların çözümünün temelinde kooperatifçiliğin yattığını düşünen Sabri diyor ki: "**Çiftçilere kooperatifçiliği çok iyi anlatmak gerekiyor** bence... Örneğin Antalya'daki bir domates üreticisi, tarlasındaki ürününü alacak aracıyı beklememeli. O ürünü kendi pazarlayabilmeli. 1 liraya sattığı domates İstanbul'a gelinceye dek 7-8 lira olmamalı. Üreticinin kooperatif kanalıyla kendisi pazarladığında daha çok kazanacağı, aynı zamanda şehirdeki tüketicinin de daha makul fiyata satın alabileceği, arada uçurumun olmayacağı bir sistemden bahsediyorum. **Üretici, aracıyı beklememeli.** Pazarın içinde olmalı ki hem kendi kazansın hem halk bu kadar pahalı ürün almak zorunda kalmasın."

"AİLEM BU İŞİ YAPMAMI İSTEMİYOR"

Kırsaldan kente göç olgusu ve gençlerin bu işten koptuğu gerçeğine inat, Sabri aslında gençleri bu işte tutmanın kolay olduğunu düşünüyor ve sözlerini şöyle sürdürüyor: "Üniversitedeyken arkadaşlarla sohbetlerimizde bu konuları konuşuyorduk. **Tarım işine girip girmemeyi tartışıyorduk.** Aslında gençlerin istekleri var. Hevesli olanlar da var ama burada ailelere çok büyük görev düşüyor. Kendimden örnek verecek olursam... Ailem benim bu işi yapmamı istemiyor. 3-4 bin lira maaşla bir işte çalışmamı, şuan yaptığım işe tercih ediyorlar. Ben, **eğer plan ve programlı yapılırsa tarımdan güzel paralar kazanılacağına inanıyorum.** Ama hala onları ikna edebilmiş değilim. Sanırım içinde bulunduğumuz durumdan ötürü bu işin geleceğini görmüyorlar. **Bense onların yanıldıklarını görmek istiyorum.** Kırsaldaki insanların büyük çoğunluğu da maalesef ailem gibi düşünüyor. Ama unuttukları bir şey var. Onlar da bu işleri bırakırlarsa, bu gıda fiyatlarındaki ateş artarak devam edecek. Tarım sektörü birçok sektörün merkezi durumunda. Eğer biz üreticiler olmazsak, diğer sektörler de bundan olumsuz etkilenecek. Gübre üreticilerinden yem fabrikalarına, market ürünlerinden un sanayisine kadar her sektör bundan payını az ya da çok alır."

Sabri, mesajında hem bir umut veriyor hem de "ama" diyerek önemli bir de uyarıda bulunuyor: "Ben, **ülkenin kurtuluş yolunun üretimden geçtiğini** düşünüyorum. Ama tarımda bu yüksek maliyetler ve sorunlar böyle devam eder ve **üretici para kazanamazsa ileride bu işleri yapacak çiftçi bulamayız**" diyor.

28 yaşındaki Sabri Eraslan'ın mesajı böyle...

08.02.2021

Finansal okuryazar olan, **kendine istihdam yaratan**, yaptığı işi **bilgi ve veriye dayalı** olarak daha iyi yönetmeye çalışan ve de **tarıma inanan bir gencin** bize gönderdiği bu mesajı önemsiyoruz.

Zira, mesajının içeriğinde hem bir **umut, fırsat ve potansiyeli** görüyoruz hem de **artan riskler ve krize dönüşen süreci...**

Sabri, mesajında birçok üreticinin ortak sorununa parmak basıyor ama satır aralarında verdiği mesajlar tarım politikamız açısından 83 milyon için önemli dersler içeriyor.

Tabii anlamak isteyeneye...

Kur düşünce fiyatlar niye mi düşmüyor; yanıt bu grafikte!

Alaattin AKTAŞ

08 Şubat 2021 Pazartesi

✓ **Sepet kur ve Yİ-ÜFE'de zincirleme endeks son on bir aydır kurun fiyatların üstünde gittiğini gösteriyor. Bünyeye zehir öyle bir girmiş ki, bu kolay kolay atılamaz. Dolayısıyla kur düştü diye fiyatlar öyle hemen gerilemez.**

✓ **Ama kur düşüşünü fırsata çevirmek kamunun elinde. Madem doğalgazı uzun vadeli anlaşmalarla alıyoruz ve fiyat oynaklıklarından etkilenmiyoruz, kur düştüğüne göre doğalgaz fiyatı pekala aşağı çekilebilir.**

Dolar 8.50'den neredeyse 7'ye, euro 10'dan 8.50'ye döndü. Döviz rekor düzeylere çıkarken fiyatlar da hızla arttı; ne var ki kur gerilerken fiyatlarda aynı doğrultuda bir hareket görülmedi. Hatta fiyatların bırakın gerilemeyi, artmaya devam ettiği dikkat çekti.

Bu durumu nasıl izah edeceğiz?

"Kur gerekçesi ortadan kalktı ama fiyatlar bir türlü aşağı gelmiyor, bu iş aleminin de gözü bir türlü doymuyor ki" demek biraz işin kolaycılığına kaçmak değil mi?

Sanki ortada şöyle bir tablo var da:

"Talep inanılmaz canlı, etiketi ne yaparsan yap her şey kapış kapış gidiyor, fırsattan istifade etmek isteyenler de zam üstüne zam yapıyor!"

Türkiye'nin tablosu, ekonominin şu anki gerçeği bu mu yani!

Zehri atmak kolay değil

08.02.2021

Önce bu gerçeği kabul etmek gerek. Döviz kuru, fiyat oluşumundaki etkenlerden yalnızca biri. Faiz oranı var, hammadde fiyatları var, uluslararası düzeydeki emtia fiyatları var...

Ama bugün yalnızca döviz cephesinden bakacak ve kur hareketi ile de Yİ-ÜFE'deki değişimi karşılaştıracacağız.

2020'de başlayan ve bu yıl da devam eden döviz ve Yİ-ÜFE kıyaslamasında, zaman zaman benzer bir tablonun oluştuğu 2018'e işaret ediliyor. 2018'de de rahip krizini yaşanırken "faizi artırmama politikası" izlenmek suretiyle kurun füze gibi tırmanmasına yol açılmış, gelişmeler bir süre "Bize bir şey olmaz" diye izlendikten sonra rekor faiz artırımını gelmişti.

2020 bir anlamda 2018'in tekrarı gibi. Bir anlamda, çünkü geçen yıl da kur çok yükseldi ve ardından gelen faiz artışıyla bu tırmanış durdu ve gerileme başladı ama eğilim 2018'den aslında bayağı farklı.

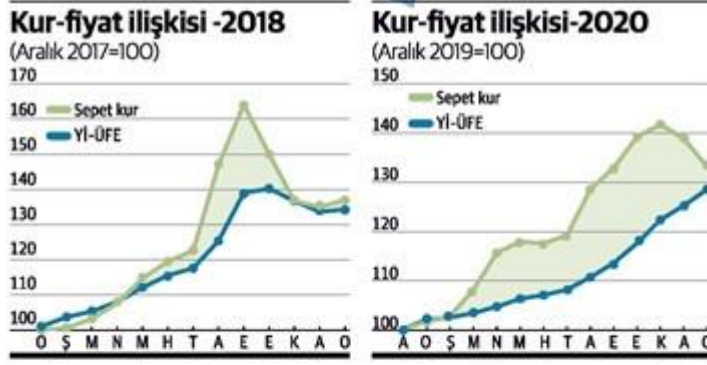
Yazımızda 2018 ve 2020'nin sepet kur ve Yİ-ÜFE değişimini zincirleme endeks haline getirdiğimiz grafikler yer alıyor. Bir önceki yılın aralık ayında 100 olan endeks, 2018 ve 2020'de nasıl seyretmiş ve bir sonraki yılın ocak ayına nasıl sarkmış...

2018 ve 2020 genel eğilim olarak aynı gidişatı sergiliyor gibi görünse de temelde ciddi bir fark olduğunu söyledik. Fark şu:

2018'de sepet kur ve fiyat artışı temmuza kadar neredeyse paralel gidiyor. Kur artışı ağustos ve eylülde yüzde 20 ve yüzde 12'ye dayanıyor. Dikkat ediniz; aylık artışlardan söz ediyorum. Ekimde yüzde 9'u bulan keskin bir düşüş var ama bu üç ayın zincirleme endeksi fiyat endeksinin çok çok üstünde. Zehir bünyeye (fiyata) giriyor; ama bünye hem hemen reaksiyon gösteriyor, yani yüklü zamlar geliyor (ağustos ve eylülde yüzde 7 ve 11), hem de kur etkisi hızla tersine dönüyor.

Bu yıl ise seyir çok farklı:

Kur ve fiyat artışı mart ayıyla birlikte ayrılmaya başlıyor. Marttan bu yılın ocak ayına kadar on bir ay geçmiş; kur ve fiyat artışı endeksi bir daha hiç kavuşmamış(!), kur hep yukarıda seyrediyor. Bünyeye sürekli zehir enjekte ediliyor. Sepet kur iki aydır geriliyor gerilemesine ama önceki dönemlerden kur kaynaklı öyle bir maliyet tortusu birikmiş ki, bunu bünyeden atmak hiç kolay olacağı benzemiyor.

Sepet kur ve Yİ-ÜFE'de iki tipik yıl... (Aylık değişim oranları-%)

	2018		2020	
	Sepet kur	Yİ-ÜFE	Sepet kur	Yİ-ÜFE
Ocak	-0,44	0,99	1,42	1,84
Şubat	1,05	2,68	1,16	0,48
Mart	2,55	1,54	5,26	0,87
Nisan	4,29	2,60	7,01	1,28
Mayıs	6,62	3,79	1,94	1,54
Haziran	4,14	3,03	-0,28	0,69
Temmuz	2,57	1,77	1,39	1,02
Ağustos	19,85	6,60	7,88	2,35
Eylül	11,79	10,88	3,42	2,65
Ekim	-8,63	0,91	4,76	3,55
Kasım	-8,90	-2,53	1,82	4,08
Aralık	-1,17	-2,22	-2,03	2,36
Ocak(*)	1,38	0,45	-4,11	2,66

(*) İlgili yılları izleyen ocak, yani 2019 ve 2021'in ocak ayı.

BİR ZEHİR ATILYOR, BİR BAŞKA ZEHİR GİRİYOR

Bu köşede 26 Ocak'ta reel kesim güven endeksi sonuçlarına yer verdik ve bu çerçevede üç sorunun yanıtı üstünde durduk.

Reel kesime soruluyor:

Son üç ayda maliyetleriniz nasıl değişti? Yüzde 56.2 arttığını söylüyor.

Gelecek üç ayda maliyetlerinde nasıl değişim bekliyorsunuz? Yüzde 50 artacağını dile getiriyor.

Gelecek üç ayda iç piyasada satış fiyatınız nasıl değişecek? Yüzde 39.6 artıracığını ifade ediyor.

★★★

Siz hiç yan etkisi sıfır olan bir ilaç gördünüz mü? En sıradan sayılan ilacın prospektüsünü okuyun, milyonda bir de olsa görülebilecek yan etkilerden söz edilir.

08.02.2021

Dolayısıyla faiz artırıldı ve bu sayede kur düştü, diye hiç kimse fiyatların da aynı hızda geri geleceğini beklemesin.

Çünkü kuru geri çekebilmek için zamanında artırılmadığı için şimdi yüksek tutulan ve uzun süre öyle kalacağı anlaşılan faizden kaynaklanan bir zehir vücuda yavaş yavaş nüfuz ediyor. Yani sonuçta dengeyi bir türlü tutturamıyoruz.

MAHARET AYÇİÇEK YAĞI SATMAK DEĞİL!

Bu arada "Fiyatı yüksek kura göre bu düzeyde belirlemişim, satıyorum da, daha çok kar etmek varken niye indirim yapayım" diye düşünen tabii ki çıkar. Önemli olan böyle yaklaşanların ekonomideki yeridir, ağırlığıdır ve bunların genel fiyat düzeyine olabilecek etkisidir.

Örneğin kamu; kur düşünce bazı fiyat ayarlamalarına gidemez mi? Kur düşünce fiyatların gerilemesi söz konusu olabiliyorsa kamu buna öncülük edemez mi? Kuşkusuz edebilir ama ayçiçek yağıyla değil!

Fiyat artışlarında neredeyse hiçbir dahli olmayan gariban esnafa parmak sallamak yerine buyurun doğalgazda indirim yapın! Şu kış günü insanlar evinde kombisini biraz rahat yakabilsin, sanayici üretim maliyetini aşağı düşürebilsin.

Uluslararası alandaki fiyatı artmış olsa bile biz doğalgazı çok uzun vadeli anlaşmalarla sabit fiyattan aldığımızı göre ithal maliyetimiz döviz bazında aynı mı, aynı. Kur düştüğüne göre doğalgaz ithalatında maliyet geriledi mi, geriledi.

Şu durumda elinizi tutan mı var, doğalgazın fiyatını indirin, haydi!

Abdulkadir Selvi

Sosyal medya kullanıcılarının siyasi tercihleri

Twitter, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin Boğaziçi eylemleri ve LGBT hakkındaki mesajlarını engelledi.

Sosyal medyanın son iki seçimdeki etkisi konuşuluyordu. Bu engelleme kararları, “**2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Twitter nasıl bir rol oynayacak?**” sorusunun sorulmasına neden oldu. Artık seçimler liderler, partiler, adaylar ve bir de sosyal medya yarışına sahne olacak. Twitter ile siyaset arasında yaşanan bu gerilim nedeniyle Optimar araştırma şirketinin sosyal medya platformları ile parti eğilimleri arasındaki ilişkiye dair araştırmasını paylaşmak istedim. **Hilmi Daşdemir**'in başkanı olduğu Optimar araştırmanın çalışması 12-20 Ocak tarihlerinde yapılmış. Yani yeni.

EN ÇOK HANGİSİNİ KULLANIYORUZ?

Araştırmada Facebook ile Instagram ilk iki sırada yer alırken, devlet başkanlarının ilk açıklamalarının adresi olmasına rağmen Twitter üçüncü sırada geliyor.

Facebook yüzde 32.2'yle ilk sırada gelirken, onu yüzde 32.1'le Instagram takip ediyor. Instagram yükselirken Twitter'da bir gerileme gözleniyor. Twitter yüzde 9.5'le üçüncü sırada geliyor. Onu yüzde 3.9'la YouTube izlerken, TikTok da araştırmalarda kendini göstermeye başladı. Araştırmaya katılanların yüzde 0.8'i TikTok'çu.

FACEBOOK'TA HANGİ PARTİ ÖNDE?

AK Partililer çoğunlukla Facebook'u kullanıyor. Onları MHP'liler takip ediyor. AK Partililerin yüzde 37.2'si, MHP'lilerin ise yüzde 35.2'si Facebook'çu. Bir anlamda cumhur ittifakı orada da sağlanmış durumda.

Yüzde 33.5'le CHP'nin üçüncü sırada geldiği Facebook'u yüzde 30.6'yla dördüncü olarak İYİ Partililer tercih ediyor.

INSTAGRAM'DA ŞAŞIRTICI SONUÇ

MHP'lilerin ilk tercihini ise Instagram oluşturuyor. Yüzde 37.7'yle MHP'lilerin ilk sırada olduğu Instagram'da ikinci sırada yüzde 36.2'yle CHP geliyor. AK Partililer yüzde 30.2'yle üçüncü sırayı paylaşırken, HDP'liler yüzde 30'la dördüncü sırada yer alıyor. İYİ Partililer Instagram'la pek ilgili değiller.

TWITTER'IN LİDERİ KİM?

Takip edilme oranının üzerinde ses getiren Twitter, iktidarın tercih ettiği bir platform olarak görünmüyor. Çünkü yüzde 14'le İYİ Partililer birinci sırada yer alırken, onları yüzde 13.6'yla HDP'liler takip ediyor. CHP'liler yüzde 12.4'le üçüncü sırada yer alırken, MHP'liler yüzde 6.5'le dördüncü sırayı paylaşıyor. AK Partililer ise yüzde 5.7'yle son sırada yer alıyor. Cumhurbaşkanı **Erdoğan**'ın 17 milyon 460 bin, Cumhurbaşkanlığı'nın 8 milyon 310 bin, bakanların milyon takipçisi olduğu dikkate alınırsa AK Parti ile Twitter arasındaki ilişki bana şaşırtıcı geldi.

YOUTUBE'DAKİ ORANLAR NEDEN BÖYLE?

YouTube'daki oranların düşüklüğü dikkatimi çekti. Demek ki siyaset YouTube ile çok ilgili değil. YouTube'da 6.5'le MHP'liler lider konumunda. Onları 6.4'le HDP'liler takip ediyor. İYİ Partililerin 4.8'le üçüncü olduğu dikkate alınırsa, CHP'liler yüzde 3.5'le dördüncü sırada geliyor. AK Partililer YouTube'u çok tercih etmiyor. Çünkü 2.6 oranında takip ediyorlar.

TIKTOK'U HANGİ PARTİLER TAKİP EDİYOR?

TikTok'u ise en çok HDP'liler tercih ediyor. HDP'liler 1.8'le ilk sırada gelirken, onları 0.7'yle AK Parti, 0.5'le ise CHP takip ediyor. MHP ve İYİ Parti henüz TikTok'la tanışmamış.

EN ÇOK MESAJI NEREDEN ATIYORUZ

- **Mesajlaşma** platformlarında WhatsApp yüzde 85.7'yle açık ara birinci sırada geliyor. Bunun altını şu nedenle çiziyorum: WhatsApp'ın gizlilik kararını kaldırıp, veri tabanını Facebook'a açacağını duyurmasıyla başlayan haklı tepkiler onun geri adım atmasını sağladı. Ama alışkanlıklarımızı değiştirme konusunda bizim de işimiz kolay görünmüyor. Onu yüzde 4.9'la Telegram takip ederken, BİP 2.4'le dördüncü sırada geliyor. SMS ise 3.4'le üçüncü sırada.

ÇARPICI VERİ

En çarpıcı veri ise Telegram'a geçişte yaşanıyor. "**Bundan sonra hangi uygulamayı tercih ederseniz**" sorusuna yüzde 40.8'le Telegram yanıtı veriliyor. BİP de ciddi bir atak yapmış durumda. Yüzde 28.4'le ikinci sırada geliyor. Yaay da yüzde 6'yla kendini göstermiş durumda. Bundan sonrasını WhatsApp düşünsün diyebiliriz.

MECLİS'LE ANAYASA MAHKEMESİ ARASINDAKİ SORUN

MECLİS Başkanı **Mustafa Şentop**, Anayasa Mahkemesi'nin **Enis Berberoğlu** kararını Meclis'e göndermesinden rahatsız olmuştu. **Şentop**, "Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bu şekilde bir tembihte bulunması, bir nasihatte bulunması, öğüt vermesi Anayasa Mahkemesi'nin çok açık bir yetki aşımıdır. Bu kararı bir siyasi bildiriye dönüştüren bir kısımdır" demişti.

Siyasi partileri kapatıp, yasaklar koyduğu 90'lı yıllarda Anayasa Mahkemesi zaman zaman Meclis'e ayar veren vesayetçi bir rol üstlenirdi.

Meclis Başkanı **Mustafa Şentop**'u rahatsız eden nokta da burasıydı. Ancak Anayasa Mahkemesi uzun süredir o tür bir role soyunmuyor. Ayrıca **Şentop** ile Anayasa Mahkemesi Başkanı **Zühtü Arslan**'ın görüşmesi ile işin iç yüzü anlaşıldı. Anayasa Mahkemesi'nin ihlal kararlarıyla ilgili olarak ilk kez Meclis'e bilgi vermediği ortaya çıktı. Zaten **Enis Berberoğlu** kararı da eski milletvekili olması hasebiyle, Meclis ilgili bir kurum olduğu için bilgilendirdiği anlaşıldı.

2019 yılından beri bireysel başvuruyla ilgili 4 karar hakkında Meclis'in bilgilendirildiği ortaya çıktı. **Enis Berberoğlu** kararı beşinci oluyor.

1- Temmuz 2019'da **Y.T.**'nin sınır dışı edilmesiyle ilgili kararda, yapısal sorunlar tespit edilmiş, pilot karar kabul edilip, Meclis'e bildirilmiş. Meclis bu konuda yasal düzenleme yapmış.

2- Süleyman Başmeydan'la ilgili karar 23 Temmuz 2019 tarihinde gönderilmiş.

3- Bedrettin Morina kararı, 1 Temmuz 2020 tarihinde Meclis'e gönderilmiş.

4- Sahri Uhrağ kararı ise Anayasa Mahkemesi tarafından 29 Ocak 2021 tarihinde Meclis'e bildirilmiş ancak Meclis tarafından 3 Şubat 2021 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne iade edilmiş.

5- Enis Berberoğlu hakkında ikinci kez verilen ihlal kararı.

İbrahim Kahveci

Türkiye'nin gelecek korkusu!

TÜİK, 2020 Adrese Dayalı Nüfus verilerini açıkladı. Şimdi dikkat çeken bazı noktalara kabaca değinelim:

1-Türkiye'nin toplam nüfus artışı sadece 459.365 kişi; yerleşik nüfus artışı ise 657.135 kişi.

2- Türkiye'de yerleşik 'yabancı nüfus' bırakın artmayı 1.531 bin kişiden 1.333 bin kişiye geriledi. Yabancı nüfus gerilemesi -197.770 kişi olması nedeniyle toplam nüfus artışı daha hızlı düşüş gösteriyor.

3- Türkiye'de yerleşiklerin (yani bizlerin) nüfus artışı ise 657.135 kişi ama bu artış 2019 yılında 830.969 kişiydi. Yani yerleşiklerin de nüfus artışında sorun ciddi.

Yerleşik nüfus artışı 2019 yılında 70 bin kişi azalırken, bu sayı 2020 yılında 174 bin kişiye yükseldi. Nüfus artıyor ama artışı geriliyor.

Nüfus artışı nasıl yavaşlar? 1- Doğum azalır 2- Ölüm artar. (Göç şikkını 2020 yılı için görmek bile istemiyorum.)

Muhtemelen 2020 yılında hem doğum hem de ölüm olarak her iki olayı yaşadık. Ekonomik buhrana dayalı doğum sayısındaki düşüş 2020 yılında daha da artmış olabilir.

Doğum sayısında pandemi etkisini 2021 yılında göreceğiz. Ama 2020 yılında pandemi etkili ölümleri zaten yaşadık.

Doğum sayısındaki azalmaya bağlı nüfus yavaşlaması 2019 yılında 70 bin kişi seviyesindeydi. Bu sayı 2020 yılında biraz daha artmış olabilir ama 100 bini geçmesini de beklemiyorum.

O zaman 174 bin kişilik azalışın kalan kısmı nedir?

Pandemi nedeniyle 2020 yılında açıklanan resmi vefat sayısı 21 bin kişi. Kalan 50-55 bin kişiye ne oldu acaba?

Ya da doğum sayısındaki felaket düşüş 70 binlerden 150 binlere mi fırladı? Türkiye 2001 krizinde 94 bin doğum azalışı yaşadı. Bu seviyeye 2019 yılında 69 bin kişi ile yaklaştık ama bu rakamın bir anda 150 bine ulaşması zor ihtimal. Hatta doğum hızındaki azalışın 100 bine bile gelmesini beklemiyorum demiştim.

Ama biz buna 100 bin bile desek, kalan 50-55 bin kişiye ne oldu? İşte bu farkı muhtemelen korona ilan edilmeyen ama ölüm sayısında yaşanacak artışta göreceğiz.

2019 yılında 436 bin olan toplam vefat sayısının normal sınırlarda 440 binde kalması gerekir. Bakalım bu sayı ne açıklanacak? Vefat sayısı 500 bine yaklaşırsa bu farkın korona olan ama korona ilan edilmeyen vefatlardan geldiğini göreceğiz. Ya da ekonomik krizin tarihte görülmedik şekilde doğum sayısını düşürdüğüne şahit olacağız.

TÜİK nüfusta sonucu açıkladı ama bakalım bu sonucu doğuran 2 temel olumsuz gelişme neymiş. Bunu da doğum ve ölüm istatistikleri açıklandığında göreceğiz.

Nüfus verilerinde en yıkıcı sonuç genç nüfustaki gerilemedir. 0-14 yaş grubu nüfus zaten yerinde sayıyordu. On yıl önce (2009) 18.859 bin olan genç nüfus 2019 yılında 19.212 bine çıkabilmiş. On yılda 353 bin kişi artan 0-14 yaş grubu sadece 2020 yılında 144 bin kişi azaldı.

Kısaca ülkemiz geleceğini kaybediyor.

Şu veriyi tekrar hatırlatacağım: Lise altı eğitimlilerde (anne üzerinden) çocuk sayısı 2015-2019 arasında yüzde 23 düşüş yaşanıyor. 794 bin çocuk sayısı 611 bin doğuma geriliyor. Lise mezunlarında bu sayı yüzde 4,5 azalışla 239 bine geriliyor. Ama üniversite mezunlarında yüzde 17,3 artışla 298 bine yükseliyor.

Ekonomik tabloya baktığımızda da benzer gelişme görülüyor. Lise altı eğitimliler yüksek oranda işini kaybediyor ve işsizlik oranları hızla artıyor. Lise mezunlarında bu sayı ve oranlar daha düşük ama iş kaybı burada da var. Oysa üniversite mezunları aynı dönemde iş bulmaya devam ediyor ve çocuk sayıları da artıyor.

Ekonomik durum ve doğum sayıları alt eğitimlilerde çocuk yapma ortamının kaybolduğunu gösteriyor. İş yok, gelecek yok, evlat sahibi olma imkanı da yok.

08.02.2021

Oysa seçim tablosu ise hala “aç kalırız ama yedirmeyiz” şeklinde.

Tablo 2020 yılında sorunun daha da kronikleştiğini gösteriyor. İş kaybı-işsizlik ve gelecek kaybı artarak devam ediyor. Ama bakalım seçim tercihinde hala “aç kalırız yedirmeyiz” ilkesi sürüyor mu? Bunu da ilk seçimde göreceğiz.

Şimdilik geleceğini, yani evlat sahibi olma imkanı ve ortamını kaybetmiş bir ülke olduğumuzu söyleyebiliriz.

Aslında ekonomide en temel gösterge geleceğe olumlu bakıştır. Geleceğe yönelik olumlu bakış artınca çocuk sayısı da artıyor. AK Parti bunu 2004-2007 yılları arasında ve 2012-2015 yılları arasında başardı. Kalan yıllar hep korku yılları oldu ve gelecek karamsarlığı çocuk sayısını azalttı.

Koca 18 yılın sadece 6 yılı başarılı geçti, Kalan 12 yıl ise korku ve karamsarlık içinde yaşandı. Ve bugün genç nüfusu bile azalan ülke olduk.

08 Şubat 2021, Pazartesi

BAŞYAZI MEHMET BARLAS

Uzaya gönderilecek ilk Türkleri kim nasıl belirleyecek?

Hürriyet'teki yazısında Ahmet Hakan bir atlatma habere yer vermiş... Buna göre Türkiye Elon Musk'la işbirliği yaparak uzaya insan gönderecekti... Bu olayın ayrıntıları henüz bilinmiyordu ama önümüzdeki günlerde belli olacaktı.

İlk yolcular

Bu atlatma haberin ötesine geçmek ve katkıda bulunmak, gazeteciliğin yükümlü olduğu bir durumdur. Ben bu uzay yolculuğuna kimlerin gönderilebileceği konusuna katkıda bulunmayı uygun gördüm... Bu uzay yolculuğu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gözetiminde ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank'ın yönetiminde gerçekleşeceğine göre, uzaya gönderilecek ilk Türk vatandaşlarının kimler olacağını da onlar belirleyecektir.

Kılıçdaroğlu ve İnce

İlk uzay yolcularından birinin CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve onun refakatçisi olacak uzay yolcusunun da Muharrem İnce olması muhtemeldir. Bu suretle hem her gün bir gafa imza atan Kılıçdaroğlu'nun susması, hem de Cumhuriyeti kuran CHP'nin bölünmesi önlenmiş olacaktır. Eğer bu ikiliyi uzaya gitmeleri konusunda ikna etmek mümkün olmazsa, yeni isimler devreye girebilir.

Akşener ve Demirtaş

Örneğin İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener'le, HDP'nin cezaevindeki lideri Selahattin Demirtaş, birlikte uzaya gönderilebilirler. Bu şekilde İyi Parti'nin sözde PKK karşıtlığı da dengelenmiş olur ve Millet İttifakı'nın geleceğe dönük sağlığı da garanti edilir. Bu gibi spekülatif çeşitlemeler yapılırken, Deniz Baykal'la kaset komplosunun mimarı Fethullah Gülen'in de birlikte uzaya gönderilmeleri konuşulabilir.

Görüldüğü gibi Türkiye cazip konularla gündem oluşturulabilecek bir ülke...